Inzichten in de groep ‘geen bezwaar’-geregistreerden

Rapport

Ruben de Jong
Lonneke Gijsbers
M211775
16 maart 2022

Rijksoverheid

motivaction
insights and strategy

Inhoudsopgave

Achtergrond en onderzoeksmethoden 3

Achtergrond 4

Onderzoeksdoelstelling en hoofdvragen 5

Overzicht onderzoeksmethoden 6

Conclusies 7

Wie zijn de ‘geen bezwaar’-geregistreerden? 8

Waarom staan mensen geregistreerd met ‘geen bezwaar’? 10

4 relevante subdoelgroepen (belevingsgroepen) 13

Belangrijkste demografische inzichten 14

Achtergrondkenmerken belevingsgroepen ‘geen bezwaar’ 16

Belangrijkste verschillen 4 belevingsgroepen 17

Advies 20

Leeswijzer 26

H1. Resultaten kwantitatieve fase ‘geen bezwaar’-groep 27

H1.1 Verdeling en kenmerken geregistreerden 29

H1.2 Resultaten online vragenlijst ‘geen bezwaar’-groep 36

H1.3 Impact van informatiebegrip 61

H2. Resultaten kwalitatieve fase ‘geen bezwaar’-groep 64

H2.1 Resultaten single interviews ‘geen bezwaar’-groep 67

Bijlagen 74

Achtergrond en onderzoeksmethoden

Achtergrond

Op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), heeft Motivaction International B.V. een onderzoek uitgevoerd naar de groep Nederlanders die in het Donorregister geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie' en de (verschillende) achtergronden van deze registratie (waarom men met 'geen bezwaar' geregistreerd staat).

Situatieschets

Op 1 juli 2020 is de aangepaste Donorwet ingegaan. De belangrijkste wijziging voor de burger hierin is dat wanneer je *geen* keuze doorgeeft, je daarmee automatisch geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'. Dit betekent volgens de Donorwet dat er toestemming is voor orgaandonatie. Omdat de implementatie van deze wet enige tijd vereiste, staan alle personen die geen keuze hebben doorgegeven pas sinds 1 juli 2021 met 'geen bezwaar' in het Donorregister. De doelstellingen van deze wet zijn:

1) Meer mensen helpen die wachten op een orgaan- of weefseltransplantatie;
2) Nederlanders aanzetten tot een keuze ten aanzien van orgaan- en/of weefseldonatie, waarbij bewust kiezen voor 'geen bezwaar' ook een mogelijkheid is;
3) Voor iedere Nederlander in beeld hebben wat hun keuze is aangaande orgaan- en weefseldonatie.

Een duidelijk beeld hebben van wat iemands wens is ten aanzien van orgaandonatie biedt ook naasten duidelijkheid in het geval dat iemand een geschikte donor kan zijn. Na een brede publiekscampagne en informatieverstrekking per brief heeft 75% hun keuze actief ingevuld in het Donorregister. Dat is meer dan voorheen, en daarmee is de tweede doelstelling van de Donorwet (verhogen van het aantal actieve registraties) reeds bereikt. 25% heeft (nog) geen keuze vastgelegd en staat daarmee geregistreerd met 'geen bezwaar'.

Tot op heden is het niet bekend waarom de met 'geen bezwaar'-geregistreerden de keuze voor 'geen bezwaar' hebben gemaakt. Dit kan een geïnformeerde en bewuste keuze zijn (ik heb geen bezwaar, dus als ik niets doe, sta ik ook met geen bezwaar geregistreerd), maar het is ook mogelijk dat een deel van deze groep hierin (nog) geen bewuste keuze heeft gemaakt. Hiervoor kunnen allerlei achterliggende oorzaken of redenen zijn, bijvoorbeeld omdat men het onderwerp wil vermijden of dat men de keuze/registratie nog niet heeft doorgegeven. Het kan ook zijn dat men de boodschap of wetswijziging niet goed heeft begrepen.

Ten behoeve van de leesbaarheid van het rapport wordt in de hierop volgende slides enkel orgaandonatie geschreven. Hiermee wordt echter zowel orgaan- als weefseldonatie bedoeld.

Onderzoeksdoelstelling en hoofdvragen

De **doelstelling** van het onderzoek is als volgt geformuleerd:

Inzicht verkrijgen in de achtergrond van 'geen bezwaar'-registraties om het vervolg van de communicatiestrategie rondom donorregistratie te kunnen bepalen.

Bijhorende **onderzoeksvragen** voor het onderzoek zijn:

- Wie zijn de met 'geen bezwaar'-geregistreerden?
    - Wat is hun socio-demografische achtergrond?
    - Zijn bepaalde groepen uit de samenleving over- of ondervertegenwoordigd?
- Waarom staan mensen geregistreerd met 'geen bezwaar'?
    - In hoeverre is men op de hoogte van de aangepaste Donorwet?
    - Is het niet vastleggen van de keuze een bewuste overweging geweest? Zo ja, welke overwegingen hebben daarin een rol gespeeld?
    - Wat heeft ervoor gezorgd dat men (nog) geen keuze heeft vastgelegd in het Donorregister en begrijpt men de consequenties van het niet (actief) registreren?
- Welke aanknopingspunten binnen deze doelgroep kunnen verder bijdragen aan (1) de doelstellingen van de Donorwet en (2) de communicatiestrategie van VWS in relatie tot het donorregister?
    - Is er sprake van onduidelijkheden ten aanzien van de Donorwet of de consequenties van registratie met 'geen bezwaar' binnen deze doelgroep of eventuele subgroepen?
    - Zo ja, hoe kan hierover vanuit de overheid duidelijk(er) gecommuniceerd worden richting de betreffende doelgroep(en)?
    - Op welke beweegredenen en/of gedragsbepalers kan ingezet worden om het gewenste gedrag te stimuleren?

Overzicht onderzoeksmethoden

Door gebruik te maken van drie verschillende onderzoeksmethoden zijn er zowel cijfermatige als verdiepende inzichten verkregen én is er tevens beoogd doelgroepen te vertegenwoordigen die niet goed te bereiken zijn via online panels. In onderstaand overzicht zijn deze drie onderzoeken beknopt uiteengezet. In dit rapport beschrijven we de resultaten van het kwantitatieve en kwalitatieve onderzoek. De hierna volgende resultaten en aanbevelingen zijn enkel gebaseerd op de inzichten uit deze eerste twee onderzoeken. Het derde onderzoek (aanvullend onderzoek onder specifieke doelgroepen) is nog in uitvoering. Na afronding zullen de conclusies en aanbevelingen in een aanvullend rapport worden verwerkt. Dit rapport zal naar verwachting in het voorjaar van 2022 beschikbaar zijn.

Kwantitatief onderzoek

- Methode: **online vragenlijst**
- Doelgroep: Nederlanders van 18-80 jaar, staan geregistreerd met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'
- Steekproef voor selectie: n=7.626, representatief naar:
  - Leeftijd
  - Geslacht
  - Opleiding
  - Regio
  - Waardenoriëntatie
  - Etniciteit (westerse- en niet-westerse migratie achtergrond)
- Van de 7.626 respondenten vielen er uiteindelijk 1050 (13%) binnen de doelgroep 'geen bezwaar'.
- Vorm: 29 vragen (**t=10 minuten**), 3 open vragen

Kwalitatieve verdieping

- Methode: n=**12 online video-interviews** van **t=45 minuten**
- Doelgroep: de definitieve kwalitatieve doelgroep is na afronding van het kwantitatieve onderzoek afgestemd met VWS en luidde als volgt:
  - Allen hebben wel of niet een bewuste keuze gemaakt voor 'geen bezwaar'
  - Allen zijn het oneens met de consequenties die hun keuze met zich meebrengt
  - Spreiding naar geslacht en leeftijd (18+)

Aanvullend onderzoek specifieke doelgroepen

- Methode: een vragenlijst die door meertalige interviewers face-to-face wordt afgenomen
- Doelgroep: (Biculturele) laaggeletterden die staan geregistreerd met 'geen bezwaar'
- Steekproef: totaal van n=160, waarvan **n=100** 1e generatie migranten (Marokko, Turkije, Soedan, Nigeria, Irak, Somalië, Eritrea), **n=30** Caribische Nederlanders en **n=30** autochtone Nederlanders
- Locaties waar onderzoek plaatsvindt: Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Rotterdam
- Vorm: naar A2 niveau hertaalde versie van de originele online vragenlijst, 32 vragen (**t=11 minuten**), 2 open vragen

Conclusies

Wie zijn de ‘geen bezwaar’-geregistreerden?

Wat is hun socio-demografische achtergrond?

De groep ‘geen bezwaar’-geregistreerden is divers en breed verdeeld binnen de samenleving

Gekeken naar de samenstelling van de ‘geen bezwaar’-groep in dit onderzoek, valt op dat er slechts kleine verschillen zijn naar sociaal-demografische achtergrondkenmerken.

- Zo staan er iets meer **mannen** en mensen met een **gemiddeld opleidingsniveau** met ‘geen bezwaar’ geregistreerd. Daarbij zien we geen tot weinig verschil in gezinssituatie, inkomen en etniciteit.
- De verschillen tussen de personen die geen keuze hebben doorgeven en de personen die dit wel hebben gedaan zijn echter klein. Hiermee kan gesteld worden dat er binnen de groep ‘geen bezwaar’-geregistreerden *in dit onderzoek* geen duidelijke oververtegenwoordiging is van bepaalde groepen uit de samenleving. Een nelangrijke kanttekening hierbij is dat dit onderzoek representatief is voor Nederlanders die de Nederlandse taal beheersen en voldoende digitaalvaardig zijn om deel te nemen aan een online onderzoek.

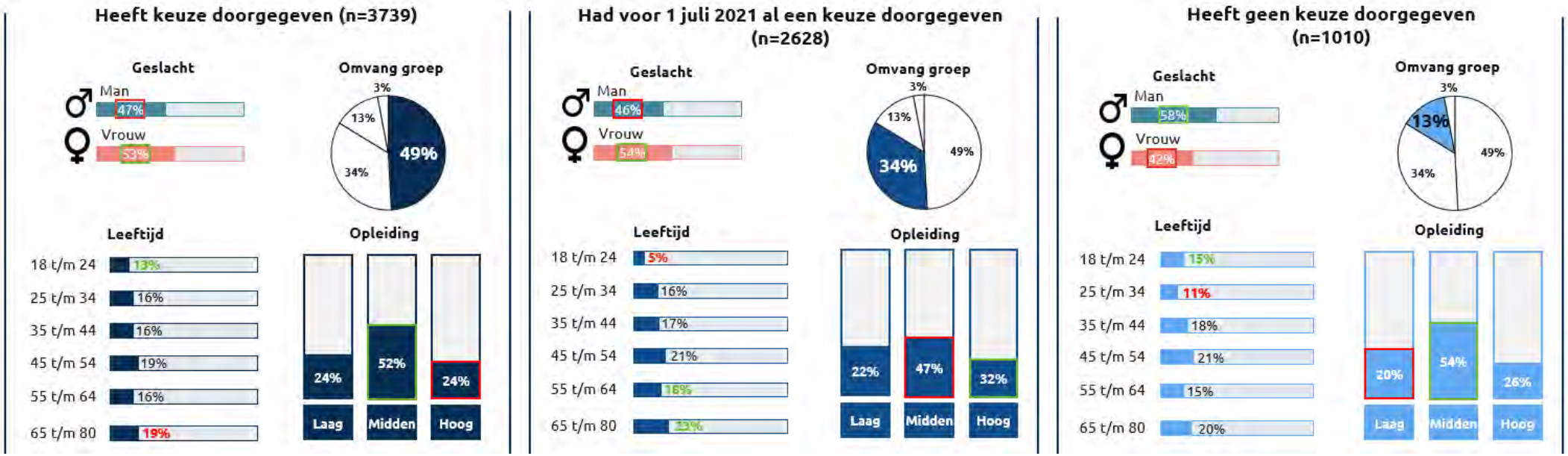

Wie zijn de ‘geen bezwaar’-geregistreerden?

motivaction
insights and strategy

 # Minder taal/digitaal vaardigen hoogstwaarschijnlijk oververtegenwoordigd binnen de groep ‘geen bezwaar’-geregistreerden

Uit de resultaten van het kwantitatieve (online) onderzoek komt naar voren dat 13% geen keuze heeft doorgegeven aan het Donorregister en daarmee geregistreerd staat met ‘geen bezwaar’. Dit komt niet overeen met de 25% ‘geen bezwaar’-registraties in het Donorregister. Dit verschil is aanzienlijk en het is belangrijk hier ook rekening mee te houden bij de interpretatie van de resultaten. We benoemen 3 aannemelijke verklaringen voor het verschil tussen de steekproef in dit onderzoek en de populatie (de Nederlandse bevolking). Om de leesbaarheid van het rapport te bevorderen zijn deze verklaringen te vinden in de bijlagen (klik hier). In het kort stellen we dat het aannemelijk is dat de groepen die niet vertegenwoordigd zijn in dit onderzoek, juist zijn oververtegenwoordigd binnen de ‘geen bezwaar’-groep, zoals Nederlanders die de Nederlandse taal niet beheersen en/of niet digitaal vaardig zijn. We wijzen erop dat het online onderzoek daarmee niet geheel representatief is voor de totale Nederlandse bevolking.

De hierna volgende conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op online en kwalitatief onderzoek dat representatief is voor Nederlanders van 18 tot 80 jaar die de Nederlandse taal beheersen, voldoende digitaalvaardig zijn om overweg te kunnen met een computer, smartphone of tablet, en die geen (principiële) bezwaren hebben tegen het online delen van contact- of persoonsgegevens (zoals bij de registratie voor een online panel). Om beter zicht te krijgen op de ondervertegenwoordigde groepen is in samenwerking met Inclusia een aanvullend onderzoek uitgevoerd onder (biculturele) laaggeletterden. Specifiek gaat het om autochtone, Marokkaanse, Turkse, Somalische, Irakese, Eritrese, Nigeriaanse, Soedanese en Caribische Nederlanders. Dit aanvullende onderzoek is uitgevoerd in vier steden: Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Rotterdam. Hierbij is gebruik gemaakt van een naar A2 hertaalde versie van de originele, online vragenlijst. Deze hertaalde vragenlijst is met behulp van meertalige vrijwilligers samen met de respondent ingevuld. De resultaten uit dit onderzoek verschijnen naar verwachting in het voorjaar van 2022.

Waarom staan mensen geregistreerd met ‘geen bezwaar’?

motivaction insights and strategy

In hoeverre is men op de hoogte van de Donorwet?

De meerderheid is op de hoogte van de Donorwet | 89% van de met ‘geen bezwaar’-geregistreerden wist voor dit onderzoek ook al dat als zij zelf geen keuze hebben doorgegeven, zij geregistreerd staan met ‘geen bezwaar’. Een ruime meerderheid (71%) begrijpt naar eigen zeggen ook goed wat de keuzemogelijkheden zijn .

Mensen die moeite hebben met het begrijpen van informatie zijn minder goed op de hoogte van de Donorwet | Zo zijn zij minder vaak bekend met het gegeven dat er op 1 juli 2020 een andere Donorwet is ingegaan (79% vs. 89% gemiddeld). Daarbij wisten zij ook minder vaak dat ze al een keuze hadden moeten doorgeven (29% vs. 12% gemiddeld), hoe zij een keuze hadden kunnen doorgeven (22% vs. 9% gemiddeld) en wat hun keuzemogelijkheden zijn (25% vs. 9% gemiddeld).

Is het niet vastleggen van de keuze een bewuste overweging geweest? Zo ja, welke overwegingen hebben daarin een rol gespeeld?

Meer dan een derde heeft bewust voor ‘geen bezwaar’ gekozen | 37% van de groep ‘geen bezwaar’-geregistreerden geeft aan dat zij bewust geen keuze hebben doorgegeven omdat zij geen bezwaar hebben tegen orgaandonatie.

‘Geen bezwaar’ is voor velen hetzelfde als ‘Ja’ | 44% van de ‘geen bezwaar‘-groep vindt dat een keuze doorgeven geen nut heeft, aangezien een 'geen bezwaar'-registratie volgens hen op hetzelfde neerkomt als donor zijn. Deze groep is zich dus gedeeltelijk bewust van de consequenties van het niet doorgeven van hun keuze in het Donorregister.

In het kwalitatieve onderzoek zien we dat de kennis over de Donorwet onvoldoende is op detailniveau. Deze groep weet dat er sinds 2020 een andere Donorwet geldt en ze weten ook dat niets doen betekent dat ze met ‘geen bezwaar’ in het Donorregister komen te staan. Echter, de verschillende registratieopties zijn voor de meesten deels onbekend. Ze komen niet verder dan *ja* of *nee*.

 # = conclusies uit de kwantitatieve fase
= conclusies uit de kwalitatieve fase

Waarom staan mensen geregistreerd met ‘geen bezwaar’?

motivaction
insights and strategy

Wat heeft ervoor gezorgd dat men (nog) geen keuze heeft vastgelegd in het Donorregister?

Een relatief grote groep heeft simpelweg nog niet over een keuze nagedacht of is er nog niet aan toe gekomen een keuze door te geven | Iets meer dan een derde van de groep ‘geen bezwaar’-geregistreerden geeft aan er nog niet aan toe te zijn gekomen om een keuze door te geven. Een even groot deel geeft aan dat zij nog niet over een keuze hebben nagedacht.

Urgentiegevoel ontbreekt | Onderliggend kan uit de kwalitatieve interviews worden afgeleid dat een gebrek aan urgentie één van de factoren is die ertoe leiden dat deze groep geen bewuste keuze invult in het Donorregister. In de perceptie van deze groep is er ook geen noodzaak voor urgentie. Niets doen betekent voor hen dat ze donor zijn en ze leven in de veronderstelling dat de familie uiteindelijk het laatste woord heeft over orgaandonatie.

Daarnaast blijkt uit de kwalitatieve interviews ook dat deze groep het wel prettig vindt dat ze een eigen keuze uit de weg kunnen gaan en de verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke keuze voor orgaandonatie bij de familie kunnen neerleggen. Dan hoeven zij er zelf niet verder over na te denken.

De keuze over wat er gebeurt met je lichaam na je overlijden wordt vaak lastig gevonden | We zien een duidelijk sentiment dat sommige met ‘geen bezwaar’-geregistreerden het lastig vinden om een keuze omtrent orgaandonatie te maken. Een derde geeft zelfs aan dat zij hierover helemaal geen keuze willen maken en dat zij liever niet stilstaan bij wat er met hun lichaam gebeurt na hun overlijden. Voor de helft van de met ‘geen bezwaar’-geregistreerden voelt het vastleggen van een keuze in het Donorregister als definitief. Ook ziet een derde er zelfs tegenop om hun keuze vast te leggen.

Bovenstaand sentiment zien we ook terug in het kwalitatieve onderzoek. Daarin valt op dat orgaandonatie en donorregistratie geen onderwerpen van gesprek zijn met familieleden. Men vindt het onderwerp te zwaar en vermijdt het liever in gesprekken met naasten.

 # = conclusies uit de kwantitatieve fase
= conclusies uit de kwalitatieve fase

Waarom staan mensen geregistreerd met ‘geen bezwaar’?

motivaction
insights and strategy

Begrijpt men de consequenties van het niet (actief) registreren?

Bijna drie kwart verwacht dat ‘geen bezwaar’ betekent dat je bij wet donor bent | 74% denkt dat de uitspraak klopt dat je bij ‘geen bezwaar’ volgens de wet donor bent (net als bij een ‘ja’ registratie).

Een derde verwacht dat naasten bij ‘geen bezwaar’ mogen beslissen | 33% denkt (daarbij ook) dat geregistreerd staan met ‘geen bezwaar hetzelfde is als in het Donorregister aangeven dat naasten mogen beslissen. 28% van de ‘geen bezwaar’-groep geeft aan dat het hen niet nodig leek een keuze door te geven omdat ze aannemen dat hun naasten dan mogen beslissen.

Uit de kwalitatieve interviews blijkt ook dat deze groep de consequenties van geregistreerd staan met ‘geen bezwaar’ niet helemaal heeft begrepen. Met name waar het gaat om de rol van de familie. Men gaat ervanuit dat geregistreerd staan met ‘geen bezwaar’ hetzelfde is als aangeven dat jouw naasten mogen beslissen en de familie dus het laatste woord heeft bij orgaandonatie. Dit was echter de oude situatie op het moment dat iemand geen keuze had doorgegeven aan het donorregister. Binnen de huidige Donorwet is dit niet meer het geval.

De confrontatie met de daadwerkelijke rol van de familie bij ‘geen bezwaar’ zet vrijwel iedereen aan het denken | Uit het kwalitatieve onderzoek blijkt dat voor veel deelnemers de confrontatie met de daadwerkelijke rol van de familie aanleiding is om na te denken over de eigen registratie in het Donorregister. Belangrijkste argument hiervoor is dat zij de eigen familie niet willen belasten met a) de op dat moment emotionele keuze en b) het zoeken naar argumenten om de orgaandonatie eventueel tegen te houden. Men voelt zich bezwaard. Voor een aantal deelnemers is dit nieuwe inzicht aanleiding om alsnog het gesprek aan te gaan met familie over de wederzijdse keuzes.

 # = conclusies uit de kwantitatieve fase
= conclusies uit de kwalitatieve fase

4 relevante subdoelgroepen (belevingsgroepen)

Is er sprake van onduidelijkheden ten aanzien van de Donorwet of de consequenties van registratie met 'geen bezwaar' binnen eventuele subgroepen?

Diversiteit binnen groep 'geen bezwaar'-geregistreerden | In het kwantitatieve onderzoek is gekeken naar de verschillen binnen de groep mensen die met 'geen bezwaar' geregistreerd staan. Daarbij hebben we een indeling gemaakt in **4 belevingsgroepen**, waarbij is gekeken of er sprake is geweest van een bewuste keuze én of deze keuze ook daadwerkelijk passend is (staat men achter de consequenties van deze keuze).

Voor 42% is de 'geen bezwaar'-registratie passend | Van de met 'geen bezwaar'-geregistreerden geeft 34% aan dat zij bewust hebben gekozen voor de 'geen bezwaar'-registratie én dat deze keuze (na uitleg over de consequenties) ook past bij hun wensen. Deze groep noemen we de '**bewusten**'. Een kleine groep van 8% heeft niet bewust voor 'geen bezwaar' gekozen, maar geeft na uitleg wel aan dat deze registratie bij hen past, ook wel de '**onbewusten**' genoemd. Voor beide groepen geldt dat de 'geen bezwaar'-registratie dus passend en gewenst is.

Voor 28% is de 'geen bezwaar'-registratie geen passende keuze | Ruim een kwart van de met 'geen bezwaar'-geregistreerden geeft aan dat deze keuze *niet* aansluit bij hun wensen als zij de consequenties van de 'geen bezwaar'-registratie voorgelegd krijgen. Deze groepen noemen we de '**ontwijkers**'. Deze doelgroep is geselecteerd voor deelname aan de kwalitatieve interviews.

30% twijfelt of 'geen bezwaar' een passende keuze is | Daarnaast is er nog een relatief grote groep 'geen bezwaar'-geregistreerden' (30%) die naar aanleiding van deze informatie niet (zeker) weet of deze registratie bij hen past, ook wel de '**twijfelaars**' genoemd.

Op de volgende sheets wordt ingegaan op de kenmerken van- en verschillen tussen de 4 belevingsgroepen.

 # = conclusies uit de kwantitatieve fase
💬 = conclusies uit de kwalitatieve fase

Belangrijkste demografische inzichten belevingsgroepen (1/2)

Op de huidige en volgende pagina worden de belangrijkste achtergrondkenmerken besproken waarop de verschillende belevingsgroepen binnen de groep 'geen bezwaar'-geregistreerden zich van elkaar onderscheiden. Hiervoor is gekeken naar de volgende achtergrondkenmerken: geslacht, leeftijd, opleiding, etniciteit, leefsituatie, het hebben van kinderen, inkomen, Nielsen-regio's*, stedelijkheid en werksituatie. Als een van deze achtergrondkenmerken op de huidige en volgende pagina's wordt benoemd, betekent dit dat de groep in kwestie op deze kenmerken niet opvallend verschilt van de andere groepen of dat het kenmerk te weinig significante verschillen bevat om in een figuur of grafiek te weer te geven. In het laatste geval worden hieronder in tekst alsnog deze resultaten benoemd. De relatief kleine significante verschillen tussen de groepen op basis van demografische gegevens onderstrepen nog een keer het feit dat de groep 'geen bezwaar' gemêleerd is.

De bewusten: hebben bewust voor 'geen bezwaar' gekozen én na uitleg van de consequenties aangegeven dat deze keuze past bij hun wensen.

- We zien in deze groep relatief veel 65+'ers (26% vs. 20%), minder laagopgeleiden (16% vs. 20%) en relatief meer Nederlanders zonder migratieachtergrond (80% vs. 75%) en minder vaak Nederlanders met een niet- Westerse migratieachtergrond (9% vs. 14%). Ook zien we dat personen deze groep vaker getrouwd zijn (50% vs. 44%).
- Deze groep heeft meer mensen met een bovenmodaal inkomen (34% vs. 27%) en inwoners van de zuidelijke Nielsen-regio (29% vs. 25%). Mensen in deze groep zijn vaker met (vervroegd) pensioen (22% vs. 15%) en minder vaak in loondienst actief (33% vs. 38%).

De onbewusten: hebben niet bewust voor 'geen bezwaar' gekozen, maar dit past wel bij hun wensen.

- In deze groep zitten minder vaak jongeren tussen de 18 en 24 jaar (3% vs. 15%). Zij wonen ook minder vaak nog thuis bij ouders of andere familie (1% vs. 13%). Mensen in deze groep hebben vaker een modaal inkomen (16% vs. 9%). Qua achtergrondkenmerken zijn er verder geen resultaten die deze groep van de andere belevingsgroepen onderscheid.

Zie de volgende pagina voor de groepen 'ontwijkers' en 'twijfelaars'

*Nielsen-regio's is een indeling van Nederland in 5 geografische gebieden ten behoeve van marktonderzoek. Deze gebieden zijn: 1) drie grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den-Haag), 2) West (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland), 3) Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), 4) Oost (Overijssel, Gelderland, Flevoland), 5) Zuid (Noord-Brabant, Limburg, Zeeland).

Belangrijkste demografische inzichten belevingsgroepen (2/2)

De ontwijkers: ‘geen bezwaar’ past niet (overtuigend) bij hun wensen. Zij zijn niet tevreden met de ‘geen bezwaar’-registratie na het lezen van informatie over de Donorwet en consequenties van de registratie.

- Deze groep bevat vaker vrouwen (48% vs. 42%). Ook bevinden zich hierin vaker personen met een niet-Westerse migratieachtergrond (18% vs. 14%) en minder vaak Nederlanders zonder migratieachtergrond (69% vs. 75%). Daarbij bevinden personen uit deze groep zich minder vaak in de zuidelijke Nielsen-regio (21% vs. 25%).
- Zij zijn daarbij vaker in loondienst (maar niet bij de overheid) (45% vs. 38%) en minder vaak met (vervroegd) pensioen (10% vs. 15%).

De twijfelaars: weten na het lezen van informatie over de Donorwet en consequenties van de registratie (nog) niet zeker of ‘geen bezwaar’ past bij hun wensen

- Deze groep bevat meer 45 tot 54 jarigen vergeleken met de andere belevingsgroepen (26% vs. 21%), minder 65+’ers (14% vs. 20%) en meer mannen (64% vs. 58%). Qua opleiding zien we dat deze groep vaker laag opgeleiden bevat (27% vs. 20%) en minder vaak hoogopgeleiden (21% vs. 26%).
- Net zoals de groep ‘ontwijkers’ bevinden zich in deze groep minder frequent personen die met (vervroegd) pensioen zijn (10% vs. 15%). Alleenstaanden bevinden zich vaker in deze groep (25% vs. 21%). Daarmee samenhangend bevinden zich ook minder vaak gehuwden in de groep ‘twijfelaars’ (34% vs. 44%).

*Nielsen-regio’s is een indeling van Nederland in 5 geografische gebieden ten behoeve van marktonderzoek. Deze gebieden zijn: 1) drie grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den-Haag), 2) West (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland), 3) Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), 4) Oost (Overijssel, Gelderland, Flevoland), 5) Zuid (Noord-Brabant, Limburg, Zeeland).

Achtergrondkenmerken belevingsgroepen ‘geen bezwaar’

motivaction insights and strategy

Bewusten (n=342)

Geslacht

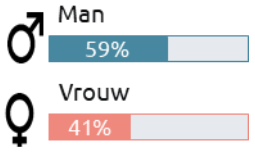

Omvang groep

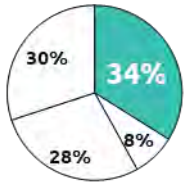

Leeftijd

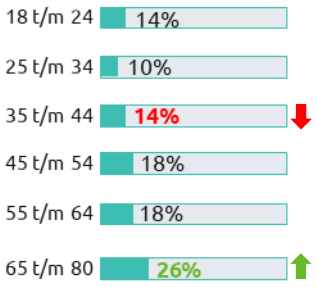

Opleiding

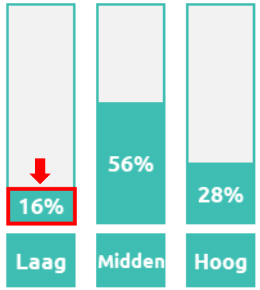

Raadpleeg hier de tabellen

Etniciteit

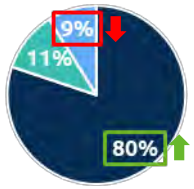

Leefsituatie

Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	19%
Samenwonend	10%
Getrouwd	50%
Thuiswonend bij ouders/familie	14%
Woongroep/ studentenhuis	1%
Onbekend	5%

Onbewusten (n=81)

Geslacht

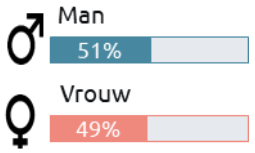

Omvang groep

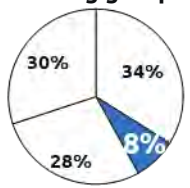

Leeftijd

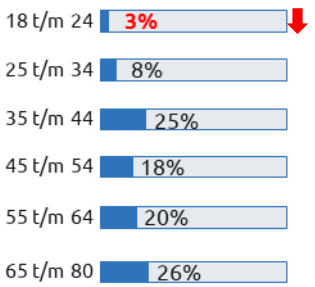

Opleiding

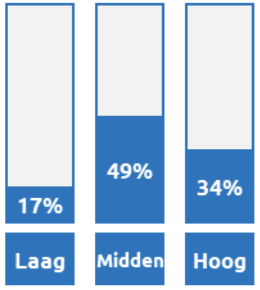

Raadpleeg hier de tabellen

Etniciteit

Leefsituatie

Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	23%
Samenwonend	13%
Getrouwd	53%
Thuiswonend bij ouders/familie	1%
Woongroep/ studentenhuis	3%
Onbekend	8%

Ontwijkers (n=280)

Geslacht

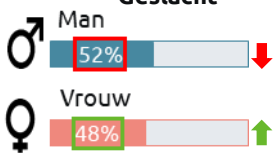

Omvang groep

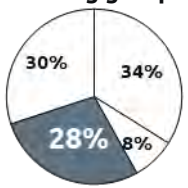

Leeftijd

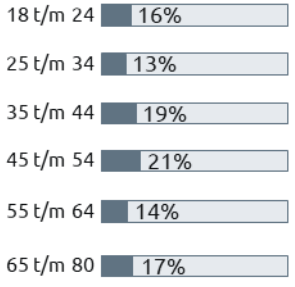

Opleiding

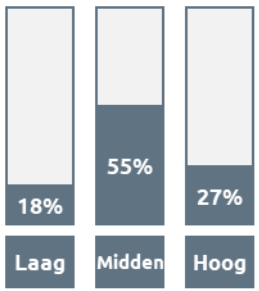

Raadpleeg hier de tabellen

Etniciteit

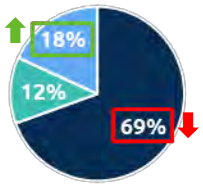

Leefsituatie

Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	19%
Samenwonend	13%
Getrouwd	44%
Thuiswonend bij ouders/familie	13%
Woongroep/ studentenhuis	1%
Onbekend	10%

Twijfelaars (n=307)

Geslacht

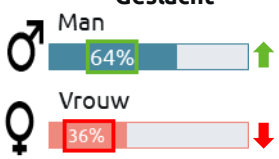

Omvang groep

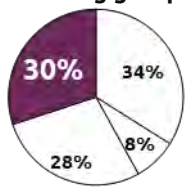

Leeftijd

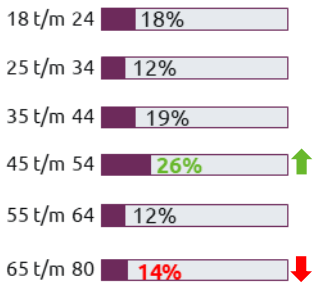

Opleiding

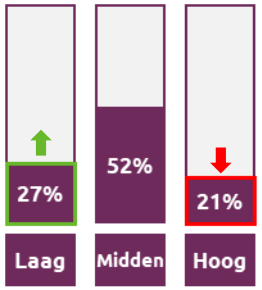

Raadpleeg hier de tabellen

Etniciteit

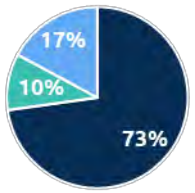

Leefsituatie

Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	25%
Samenwonend	13%
Getrouwd	34%
Thuiswonend bij ouders/familie	15%
Woongroep/ studentenhuis	0%
Onbekend	12%

Belangrijkste verschillen 4 belevingsgroepen (1/3)

motivaction insights and strategy

	Bewusten (34%)	Onbewusten (8%)	Ontwijkers (28%)	Twijfelaars (30%)
Wie	• Relatief veel 65+'ers • Minder laagopgeleiden • Meer Nederlanders zonder migratieachtergrond (autochtoon) • Meer bovenmodale inkomens • Vaker gehuwd	• Minder vaak 18 tot 24 jaar • Minder thuiswonenden • Meer modale inkomens	• Meer vrouwen • Iets vaker personen met een migratieachtergrond • Vaker werkzaam in loondienst en niet met (vervroegd) pensioen	• Meer 45 tot 54 jarigen en minder 65+'ers • Meer mannen • Wat vaker laagopgeleiden • Vaker alleenstaand
Huidig gedrag	• Hebben vaker bewust geen keuze doorgegeven omdat zij geen bezwaar hebben of omdat hun naasten mogen beslissen • Hebben hun wensen en de wensen van hun naasten vaker besproken met hun naasten	• Hebben vaker nog niet goed over hun keuze nagedacht • Hebben vaker bewust geen keuze doorgeven omdat hun naasten mogen beslissen (maar vinden na het lezen van de consequenties de keuze 'geen bezwaar' toch passend bij hun wensen)	• Zeggen vaker dat ze er nog niet aan toe zijn gekomen hun keuze door te geven. Echter, in combinatie met de weerstand en emoties van deze groep ten aanzien van *actieve* donorregistratie (zie volgende sheet), is het aannemelijk dat er meer achter het uitblijven van de handeling zit dan dat men er simpelweg nog niet aan is toegekomen. We interpreteren dit als uitstelgedrag.	• Hebben vaker nog niet goed over hun keuze nagedacht • Hebben hun wensen vaker niet met naasten besproken • Hebben vaker de aanschrijvingsbrief niet gelezen
Gewenste gedrag: mensen maken een goed geïnformeerde en bewuste keuze voor een actieve registratie, of voor 'geen bezwaar'				
Gedragsbepalers				
Kennis	Hebben in het afgelopen jaar vaker iets over de Donorwet en 'geen bezwaar'-registratie gehoord of gezien	• Hadden vaker niet goed in de gaten dat ze al een keuze hadden moeten doorgeven (als men niet met 'geen bezwaar' geregistreerd wil staan) • Hebben vaker niet goed begrepen hoe zij hun keuze konden doorgeven • Weten vaker niet wat hun keuzemogelijkheden zijn • Is het vaakst niet op de hoogte van hun eigen 'geen bezwaar'-registratie	• Geven vaker aan geen aanschrijvingsbrief van de overheid over donorregistratie te hebben ontvangen • Geven vaker aan dat familie bij 'geen bezwaar' inspraak heeft bij overlijden • Uit de kwalitatieve interviews blijkt dat ze een foutief beeld hebben van de rol van de familie bij overlijden (beslissen, inspraak of accepteren). Zij schatten deze rol te groot in	• Weten vaker niet meer of ze de aanschrijvingsbrief hebben ontvangen • Herinneren zich minder vaak het afgelopen jaar iets over de Donorwet en 'geen bezwaar'-registratie te hebben gehoord of gezien • Weten vaker niet wat hun keuzemogelijkheden zijn • Weet vaker niet of je bij 'geen bezwaar' volgens de wet donor bent • Weten vaker niet of familie bij overlijden geïnformeerd wordt over de 'geen bezwaar'-registratie en wat bij overlijden hun rol is (beslissen, inspraak of accepteren) • Weten vaker niet dat je je registratie altijd zelf kunt wijzigen

Belangrijkste verschillen 4 belevingsgroepen (2/3)

	Bewusten (34%)	Onbewusten (8%)	Ontwijkers (28%)	Twijfelaars (30%)
Gedragsbepalers				
Kunnen	• Hebben weinig moeite om informatie over gezondheid te begrijpen • Hebben weinig problemen met het omgaan met computers • Hebben minder vaak moeite om overheidsinformatie te begrijpen	• Geen opvallende verschillen	• Geven vaker aan het lastig te vinden om informatie over de Donorwet en de 'geen bezwaar'-registratie te vinden • Mensen die moeite hebben met het begrijpen van overheids- en/of gezondheidsinformatie en/of die niet goed kunnen lezen of schrijven, zijn oververtegenwoordigd binnen deze groep. • Vinden minder vaak dat doorgeven geen nut heeft omdat 'geen bezwaar' op hetzelfde neerkomt als aangeven dat je donor wil zijn	• Zijn minder bedreven in het omgaan met computers • Mensen die moeite hebben met het begrijpen van overheids- en/of gezondheidsinformatie en/of die niet goed kunnen lezen of schrijven, zijn oververtegenwoordigd binnen deze groep.
Houding	• Vaker een (zeer) positieve houding t.o.v. 'geen bezwaar'-registratie • Zien van alle groepen de meeste voordelen van 'geen bezwaar'-registratie	Willen vaker helemaal geen keuze maken	• Staan het vaakst negatief tegenover de Donorwet en de 'geen bezwaar'-registratie • Zien vaker nadelen van de 'geen bezwaar'-registratie dan andere belevingsgroepen • Zijn het minder vaak eens met de stelling dat 'geen bezwaar' op hetzelfde neerkomt als aangeven dat je donor wil zijn • Vinden vaker dat er expliciet toestemming zou moeten worden gegeven • Geven het vaakst aan dat zij toch liever anders geregistreerd willen staan (40% met een 'nee' en 10% met een 'ja') • Geven het vaakst aan nog van plan te zijn een keuze door te geven	• Hebben vaker geen mening over de Donorwet • Willen vaker geen keuze maken of weten het nog niet goed

Belangrijkste verschillen 4 belevingsgroepen (3/3)

	Bewusten (34%)	Onbewusten (8%)	Ontwijkers (28%)	Twijfelaars (30%)
Gedragsbepalers				
Weerstand en emoties	• Vinden vaker dat doorgeven van de keuze geen nut heeft omdat 'geen bezwaar' op hetzelfde neerkomt als aangeven dat je donor wil zijn • Hebben vaker vertrouwen in overheidsinformatie	• Vinden het maken van een keuze vaker lastig • Een keuze doorgeven voelt vaker als iets definitiefs • Denken vaker liever niet na over wat er met hun lichaam gebeurt na de dood • Zien er vaker tegenop om een keuze vast te leggen in het Donorregister	• Hebben vaker een voorkeur om geïnformeerd te worden vanuit een onafhankelijk instituut en hebben daarmee samenhangend ook vaker afkeer van informatie vanuit de overheid • Zien er vaker tegenop om een keuze door te geven • Voelen door de Donorwet geen keuzevrijheid meer en/of vindt dat er een keuze afgedwongen wordt • Een keuze doorgeven voelt vaker als iets definitiefs	• Hebben relatief weinig vertrouwen in overheidsinformatie • Vinden orgaandonatie vaker geen fijn onderwerp vinden om over te praten. • Zien er vaker tegenop om een keuze vast te leggen • Vinden het maken van een keuze vaker lastig
Sociale omgeving	• Geven vaker aan dat personen in hun omgeving ook geregistreerd staan met 'geen bezwaar' • Bespreken het onderwerp vaker niet met de eigen omgeving omdat men het een eigen keuze vindt	• Willen vaker dat hun familie beslist	• Hebben het iets vaker met naaste(n) gehad over hun eigen wensen m.b.t. orgaandonatie • Weten vaker of mensen in hun omgeving een keuze hebben doorgegeven • Uit de kwalitatieve interviews blijkt dat ze zich bezwaard voelen als ze wordt verteld dat bij overlijden hun familie voor een vrijwel voldongen feit staat en moeite moet doen om orgaandonatie te voorkomen. Men geeft aan deze situatie voor de familie te willen vermijden en overweegt daarom in actie te willen komen door zelf een keuze te maken en/of in gesprek te gaan met de familie	• Bespreken het onderwerp vaker niet met de eigen omgeving omdat men het geen fijn onderwerp vindt om over te praten • Weten vaker niet hoe mensen in de omgeving geregistreerd staan

Advies

Advies ten aanzien van de communicatiestrategie (1/5)

motivaction insights and strategy

Focus op de 28% 'ontwijkers'

Deze belevingsgroep geeft bij confrontatie met de Donorwet en de consequenties van de 'geen bezwaar'-registratie aan dat dit niet past bij hun wens. Omdat het een omvangrijke groep betreft die nu met een niet-passende keuze geregistreerd staat, is het belangrijk deze groep te wijzen op de consequenties waarvan men zich vaak nog onvoldoende bewust is. Daarbij zien we in dit onderzoek dat confrontatie met de consequenties van de 'geen bezwaar'-registratie mensen kan bewegen richting het gewenste gedrag (een bewuste en passende keuze maken). Dit onderzoek leert ons dat zij vaak weerstand ervaren ten aanzien van het doorgeven van een keuze en dat deze keuze voor hen vaak als definitief voelt. Dit impliceert dat deze groep de keuze voor zich uit blijft schuiven en hun verantwoordelijkheid hierin als het ware ontwijkt. Dit wordt onderstreept door het feit dat personen in deze groep vaak aangeven dat zij nog wel van plan zijn om een keuze aan het Donorregister door te geven. Deze groep zou aangespoord moeten worden om actie te ondernemen. Zij staan immers geregistreerd met een keuze waar ze niet achter staan.

Communicatieboodschap 'ontwijkers'

Deze groep vertoont uitstelgedrag vanuit weerstand, maar staat daarbij onvoldoende stil bij het gegeven dat ook niets doen een keuze is die consequenties heeft. Wij adviseren daarom in een vervolg van de communicatiestrategie de huidige situatie onder de aandacht te brengen: als je niets heb doorgegeven sta je geregistreerd met 'geen bewaar'. Daarbij is het van belang in de boodschap aandacht te besteden aan zowel 'gedrag' (het maken van een bewust passende keuze), 'kennis' (over de consequenties) als 'emoties' (gevolgen voor je naasten). We adviseren om de boodschap zo eenvoudig mogelijk te formuleren, zodat deze ook goed overkomt bij mensen die moeite hebben met gezondheids- en/of overheidsinformatie (zij behoren vaker tot deze doelgroep).

Aanknopingspunten vanuit gedragsbepalers:

- **Houding**: Deze groep wil bij confrontatie met het onderwerp en uitleg over de consequenties vaker dan andere groepen liever met een 'ja' of een 'nee' in het Donorregister staan. Men geeft (na confrontatie) ook vaker aan nog van plan te zijn de registratie aan te passen.
- **Gedrag**: men vertoont uitstelgedrag ('het is er nog niet van gekomen').
- **Kennis**: men denkt vaker dat naasten bij 'geen bezwaar' inspraak hebben wanneer de situatie zich zou voordoen.
- **Kunnen:** mensen die moeite hebben met het begrijpen van informatie en/of niet goed kunnen lezen of schrijven, zijn oververtegenwoordigd binnen deze groep.
- **Weestand en emoties**: Men is het niet altijd eens met de Donorwet en men ziet er tegenop een keuze vast te leggen. Deze groep voelt zich vaker voor het blok gezet en een keuze voelt als definitief. Deze weerstand is een mogelijke verklaring voor het uitstelgedrag.
- Uit de kwalitatieve interviews blijkt dat men de naasten bij overlijden niet belasten met moeilijke keuze en dat dit een trigger voor het maken van een bewuste en passende keuze.

Advies ten aanzien van de communicatiestrategie (2/5)

Vervolg communicatieboodschap 'ontwijkers'

Deze groep geeft aan naasten niet te willen belasten met moeilijke keuzes omtrent orgaandonatie. Dit blijkt een belangrijke prikkel om de urgentie ten aanzien van het gewenste gedrag (een bewust passende keuze maken) te verhogen. Het is dan van belang om als communicatieboodschap nog duidelijker over te brengen dat de keuze 'geen bezwaar' daadwerkelijk inhoudt dat jij zelf geen bezwaar hebt tegen orgaandonatie én dat naasten deze keuze bij overlijden dan in principe moeten respecteren. Breng over dat je de keuze zeker mag overlaten aan je naaste(n), maar dat het voor iedereen duidelijker is wanneer je deze wens dan ook vastlegt in het Donorregister. Benadruk daarbij ook dat mensen in gesprek moeten gaan met hun naasten omdat dit hen duidelijkheid biedt over jouw wensen. Circa de helft van deze groep heeft dat nog niet gedaan. Met duidelijkheid bied je jouw naasten –mocht de situatie zich voordoen– antwoord op een brandende vraag in een al moeilijke situatie (wat wilde mijn naaste?)

Schenk in de boodschap ook aandacht aan uitstelgedrag: ja het is moeilijk, nee het is niet leuk om over na te denken, maar dat geldt zeker ook voor jouw naasten, mocht de vraag ooit komen. En een keuze maken voor iemand anders is vaak nog moeilijker dan een keuze maken voor jezelf, zeker als je niet weet wat de ander wil(de). Probeer over te brengen dat 'geen bewaar' een prima keuze is als die bij je past, maar leg ook zo helder mogelijk uit waarom het belangrijk is om je keuze door te geven als je eigenlijk geen donor wil zijn, of als je wil dat familie hierover beslist.

Tot slot wordt het vastleggen van een keuze vaak als definitief ervaren. Daarom adviseren we in de boodschap ook aandacht te besteden aan het feit dat men vrij is om de keuze op ieder moment aan te passen in het register. Geen enkele keuze is hierin dus definitief.

Advies ten aanzien van de communicatiestrategie (3/5)

motivaction insights and strategy

Vergeet de 30% 'twijfelaars' niet

Dit onderzoek leert ons ook dat bijna een derde van de met 'geen bezwaar'-geregistreerden twijfelt over hun keuze. We kunnen hiermee stellen dat deze groep 'twijfelaars' nog midden in het keuzeproces zit. Hoewel deze groep niet dezelfde aandacht vereist als de groep 'ontwijkers' (ze hebben immers op het moment geen uitgesproken bezwaar tegen orgaandonatie), is het van belang om de keuze actueel te houden.

Communicatieboodschap 'twijfelaars'

Deze groep heeft nog geen mening gevormd over de eigen wens of voorkeur en drie kwart heeft het onderwerp ook nog niet besproken met naasten. Het is wel belangrijk dat deze groep een keuze doorgeeft wanneer er een wens of voorkeur ontstaat die anders is dan 'geen bezwaar'. Het is voor deze groep daarom vooral van belang om af en toe herinnerd te worden aan hun huidige situatie (of: registratie). De boodschap luidt dan vooral: weet jij al wat je wilt? Erover praten met je naasten kan je helpen om een passende keuze te maken. Pas je registratie aan als je geen donor wilt zijn, of als je liever hebt dat een naaste hierover beslist. Aanpassen is eenvoudig en mag zo vaak als je wil.

In de kern wijkt deze boodschap niet veel af van de geadviseerde boodschap voor de 'ontwijkers'. Het is ook bij deze groep van belang de consequenties (ook voor naasten) zo helder en eenvoudig mogelijk uit te leggen, omdat mensen die moeite hebben met gezondheids- en/of overheidsinformatie vaker tot deze groep behoren (net als tot de groep 'ontwijkers').

Aanknopingspunten vanuit gedragsbepalers:

- **Houding**: Hebben zich nog geen mening gevormd en nemen hierin weinig initiatief
- **Gedrag**: hebben er vaak helemaal nog niet over nagedacht.
- **Kennis**: vaker niet goed op de hoogte van keuzemogelijkheden en consequenties
- **Kunnen:** mensen die moeite hebben met het begrijpen van informatie en/of niet goed kunnen lezen of schrijven, zijn oververtegenwoordigd binnen deze groep.
- **Weestand en emoties**: Men heeft moeite met het onderwerp en het maken van een keuze. Men ziet er tegenop om deze vast te leggen, een keuze voelt definitief.
- **Sociale omgeving:** hebben het onderwerp vaak nog niet met naaste(n) besproken.

Advies ten aanzien van de communicatiestrategie (4/5)

motivaction
insights and strategy

Afzenders

Het Donorregister en de Rijksoverheid/het Ministerie van VWS zijn de aangewezen afzenders van informatie over de Donorwet en het Donorregister. Voor de ‘ontwijkers’ en de ‘twijfelaars’ raden we echter aan een strategie te ontwikkelen waarin óók andere afzenders het gewenste gedrag stimuleren (een bewuste en passende keuze maken). Informatie vanuit de overheid kan namelijk afkeer oproepen bij deze groepen. Zij wensen vaker informatie met een *onafhankelijk instituut* als afzender.

Kanalen

Uit dit onderzoek blijkt dat een aanzienlijk deel van de ‘geen bezwaar’-groep niet goed op de hoogte is van de consequenties van de ‘geen bezwaar’-registratie voor naasten. Omdat zowel de ‘geen bezwaar’-groep als de focusdoelgroepen ‘ontwijkers’ en ‘twijfelaars’ zeer verspreid zijn binnen de bevolking (er zijn slechts relatief kleine verschillen naar sociodemografische achtergrondkenmerken), zou je de boodschap idealiter onder een zo breed mogelijk publiek onder de aandacht brengen. Kanalen met een breed publieksbereik (tv, radio, nieuwswebsites en -apps), maar ook actualiteitenprogramma’s en talkshows zijn in dat geval geschikt.

Omdat voor het bereiken van ‘ontwijkers’ en ‘twijfelaars’ een brede communicatiestrategie nodig is, kan worden overwogen om de boodschap te koppelen aan een eventueel vervolg aan de bredere publiekscampagne ‘Geef duidelijkheid aan je nabestaanden’. Deze boodschap is niet alleen (nog steeds) relevant voor de gehele ‘geen bezwaar’-groep, maar ook voor deze twee belevingsgroepen. Voor de ‘ontwijkers’ en ‘twijfelaars’ geldt dat zij meer weerstand of wantrouwen ervaren ten aanzien van informatie vanuit de overheid. Idealiter zou een onafhankelijke afzender de doelgroep-specifiekere boodschap (consequenties van ‘geen bezwaar’ voor je naasten) brengen via *kanalen die relatief vaker een kritische houding aannemen ten aanzien van overheidsbeleid en politiek*.

Advies ten aanzien van de communicatiestrategie (5/5)

motivaction insights and strategy

Middelen

De groep ‘twijfelaars’ heeft vaker moeite heeft met het begrijpen van overheids- en/of gezondheidsinformatie, en vindt het net als de ‘ontwijkers’ lastig om een keuze ten aanzien van orgaandonatie te maken. Het valt te overwegen en onderzoeken of een digitale keuzehulp deze groepen zou kunnen helpen met het maken van een bewust passende keuze (waarbij de optie ‘geen bezwaar’ ook een passende keuze kan zijn). Ook voor mensen die moeite hebben met het begrijpen van gezondheids- en overheidsinformatie kan een keuzehulp nuttig zijn, omdat je daarmee informatie en consequenties stap voor stap kunt uitleggen, waarbij alleen informatie aangeboden wordt die voor de invuller relevant is. Een (vervolg)campagne kan in dat geval een geschikt middel zijn om een dergelijke keuzehulp onder de aandacht te brengen. Een keuzehulp kan ook een middel zijn om het gesprek met naasten makkelijker aan te gaan. 60% van de ‘geen bezwaar’-groep en 76% van de ‘twijfelaars- heeft het onderwerp niet met naasten besproken, met name omdat het niet ter sprake is gekomen en/of men het geen fijn onderwerp vindt om over te praten.

Aanvullend onderzoek onder ondervertegenwoordigde groepen | Om beter zicht te krijgen op de ondervertegenwoordigde groepen is in samenwerking met Inclusia een aanvullend onderzoek uitgevoerd onder (biculturele) laaggeletterden. Specifiek gaat het om autochtone, Marokkaanse, Turkse, Somalische, Irakese, Eritrese, Nigeriaanse, Soedanese en Caribische Nederlanders. Dit aanvullende onderzoek is uitgevoerd in vier steden: Amsterdam, Utrecht, Den Haag en Rotterdam. Hierbij is gebruik gemaakt van een naar A2 hertaalde versie van de originele, online vragenlijst. Deze hertaalde vragenlijst is met behulp van meertalige vrijwilligers samen met de respondent ingevuld. De resultaten uit dit onderzoek verschijnen naar verwachting in het voorjaar van 2022. De inzichten uit dit onderzoek leiden tot specifieke aanbevelingen voor deze doelgroepen. We adviseren hiermee rekening te houden bij de keuzes en invulling van een verdere campagnestrategie voor deze doelgroepen.

Leeswijzer

In de volgende twee hoofstukken van dit rapport zijn eerst de resultaten van de kwantitatieve fase beschreven, gevolgd door de resultaten uit de kwalitatieve fase.

Kwantitatieve fase

De resultaten uit de kwantitatieve fase zijn op totaalniveau beschreven. In iedere figuur of grafiek zijn de resultaten zichtbaar van de totale 'geen bezwaar'-groep. Vervolgens zijn de belangrijkste resultaten per uitsplitsing beschreven. De volgende uitsplitsingen zijn meegenomen in het rapport:

- Geslacht, leeftijd, opleiding en etniciteit;
- Groep: dit betreft een uitsplitsingen waarbij de met 'geen bezwaar'-geregistreerden aan de hand van hun antwoorden zijn ingedeeld in 4 groepen:
    - Bewusten (bewust & passend): hebben bewust voor 'geen bezwaar' gekozen of hebben aangegeven dat deze keuze past bij hun wensen. Deze groep is zoals 'geen bezwaar' vanuit de wet wordt uitgelegd.
    - Onbewusten (onbewust, maar wel passend): hebben niet bewust voor 'geen bezwaar' gekozen maar dit past wel bij hun wensen.
    - Ontwijkers (bij nader inzien past 'geen bewaar' niet): 'geen bezwaar' past niet (overtuigend) bij hun wensen. Zij zijn niet tevreden met de 'geen bezwaar'-registratie na het krijgen van meer informatie over de Donorwet en consequenties van de registratie.
    - Twijfelaars: (twijfelt over juiste keuze) weten (nog) niet zeker of de 'geen bezwaar'-registratie past bij hun wensen.
- Klik hier voor een visuele weergaven van de achtergrondkenmerken van deze groepen.

Op iedere pagina van de kwantitatieve resultatensectie waar deze groepen worden aangehaald is nogmaals de definitie van iedere groep getoond.

Wanneer een groep significant hoger scoort op een vraag, is dit aangegeven met een **GROENE** ⬆ markering. Wanneer een groep significant lager scoort op een vraag, is dit aangegeven met een **RODE** ⬇ markering. Door de relatief grote steekproef is het mogelijk dat relatief kleine significante verschillen zichtbaar worden die bij een kleinere steekproef niet waren gevonden. Wanneer er staat '..% vs. ..% gemiddeld', wordt er bedoeld dat het percentage van de groep in kwestie (bijvoorbeeld 18 tot 24 jarige) is vergeleken met het gemiddelde percentage dat op deze vraag wordt gescoord door de volledige groep 'geen bezwaar'-geregistreerden. Verschillen tussen groepen van 3% of kleiner worden niet in het rapport besproken.

Kwalitatieve fase

De quotes die in deze resultatensectie zijn opgenomen dienen ter illustratie voor de resultaten op dezelfde pagina. De resultaten van deze fase geven een indicatief beeld van hoe de belevingsgroep 'ontwijkers'. Omdat er met huidig kwalitatief onderzoek een beperkte groep respondenten is ondervraagd, ontbreekt cijfermatige onderbouwing.

H1. Resultaten kwantitatieve fase ‘geen bezwaar’-groep

Methode en opzet – kwantitatieve fase

motivaction
insights and strategy

Doelgroep, steekproef en representativiteit

De kwantitatieve fase van dit onderzoek is online uitgevoerd onder het ISO-20252:2019-gecertificeerde panel van Motivaction: StemPunt. Daarnaast is het partnerbureau PanelClix ingezet om de doelgroep te vinden.

- Voor het onderzoek is een bruto steekproef getrokken van n=28.151 Nederlanders tussen 18 en 80 jaar. Uiteindelijk hebben 7.626 respondenten de vragenlijst ingevuld (responsepercentage van 28%).
- De netto steekproef van 7.626 respondenten is na statistische weging representatief voor opleiding, leeftijd, geslacht, regio (Nielsen) en sociaal milieu en combinaties tussen deze kenmerken. Als ijkbestand zijn we uitgegaan van de Gouden Standaard van het CBS en voor de verdeling van waardenoriëntaties onze eigen tweejaarlijkse schriftelijke Mentality-metingen.
- Van de 7.626 respondenten vielen er uiteindelijk 1050 (13%) binnen de doelgroep ‘geen bezwaar’. Na de opschoning van de data bleven hier 1010 respondenten van over.
- Omdat er in dit onderzoek gebruik is gemaakt van online panels is het belangrijk om een kanttekening bij de resultaten te plaatsen. Door gebruik te maken van een online panel zijn er een aantal groepen ondervertegenwoordigd. Denk bijvoorbeeld aan personen die de Nederlandse taal niet spreken, niet kunnen lezen, of personen die veel moeite hebben met het omgaan met computers, smartphones of tablets. De impact hiervan op de representativiteit de steekproef is beschreven in de bijlage.

Vragenlijst, dataverzameling en veldwerkperiode

De vragenlijst is in samenwerking met VWS opgesteld. Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een online vragenlijst van 29 vragen. Het veldwerk is uitgevoerd tussen 16 en 25 oktober 2021.

Methode
Kwantitatief,
online vragenlijst

Doelgroep
Nederlandse populatie 18 – 80 jaar. Daarbinnen: met ‘geen bezwaar’-geregistreerden

Veldwerkperiode
16-10-2021 t/m
25-10-2021

Steekproef
Landelijk representatief
18 – 80 jaar

Vragenlijst
29 vragen,
Circa 10 minuten invultijd

Weging
Gouden Standaard
van het CBS en
Mentality

H1.1 Verdeling en kenmerken geregistreerden

Vergelijking geregistreerden (1/3)

In eerste instantie hebben 7.626 personen de vragenlijst ingevuld. Aan het begin van de vragenlijst zijn selectievragen opgenomen met als doel de verschillende groepen in het onderzoek van elkaar te onderscheiden. De eerste selectievraag had betrekking op het doorgeven van de eigen keuze aan het Donorregister. Hieruit ontstonden de volgende vier groepen:

1. Personen die hun keuze hebben doorgegeven (n=3739)
2. Personen die voor 1 juli 2020 al geregistreerd stonden in het oude Donorregister (n=2628)
3. Personen die niks hebben doorgeven en dus geregistreerd staan met 'geen bezwaar' (n=1010)
4. Personen die het niet zeker wisten of geen antwoord wilden geven (n=249)

Op de volgende pagina's worden de eerste drie groepen aan de hand van een aantal achtergrondkenmerken en variabelen beschreven. Groep vier (heeft geantwoord met 'weet niet/wil ik niet zeggen') kon niet verder in de vragenlijst en is dus ook niet beschreven op de volgende pagina's.

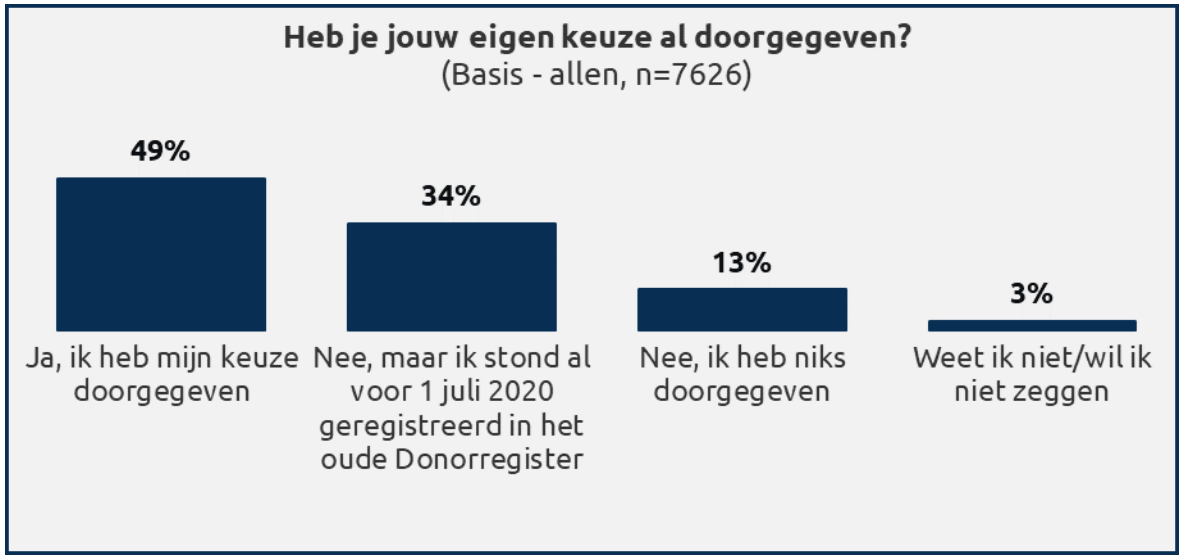

Vergelijking geregistreerden (2/3)

motivaction insights and strategy

Heeft keuze doorgegeven (n=3739)

Geslacht

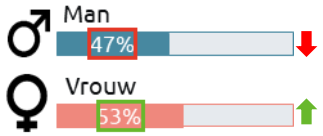

Omvang groep

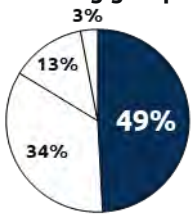

Leeftijd

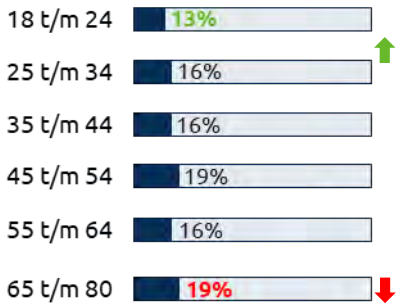

Opleiding

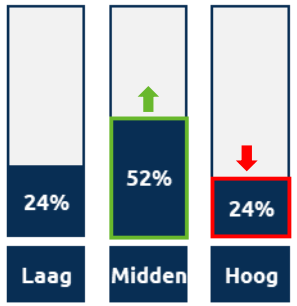

Redenen doorgeven keuze – top 4

1. **39%** Duidelijkheid bieden voor naasten
2. **35%** Ik wil na mijn overlijden geen donor zijn
3. **29%** Omdat ik zo mensen kan helpen
4. **20%** Iedereen moet een keuze vastleggen

Keuze besproken met naasten

Had voor 1 juli 2021 al een keuze doorgegeven (n=2628)

Geslacht

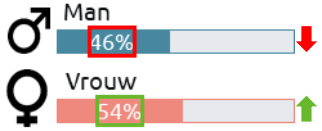

Omvang groep

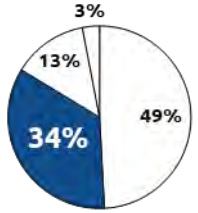

Leeftijd

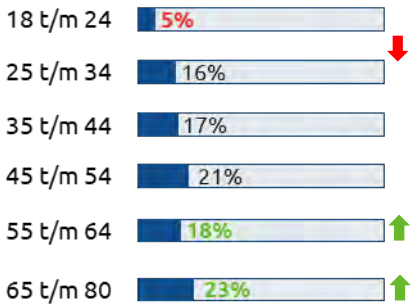

Opleiding

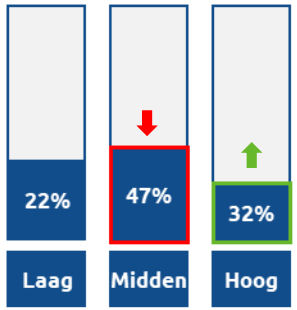

Redenen doorgeven keuze – top 4

1. **61%** Omdat ik zo mensen kan helpen
2. **51%** Duidelijkheid bieden voor naasten
3. **22%** Dit hoort bij mijn plicht als burger
4. **21%** Iedereen moet een keuze vastleggen

Keuze besproken met naasten

Heeft geen keuze doorgegeven (n=1010)

Geslacht

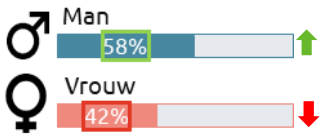

Omvang groep

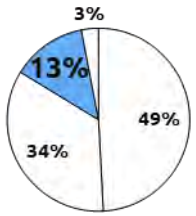

Leeftijd

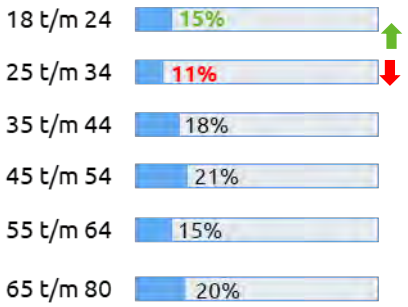

Opleiding

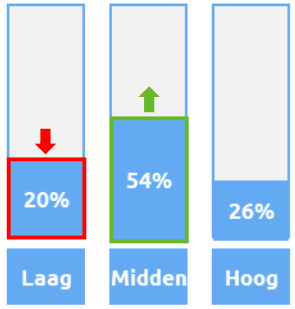

Was jij er voor dit onderzoek ook al van op de hoogte dat als je zelf geen keuze vastlegt in het Donorregister, je sinds juli 2021 geregistreerd staat met 'geen bezwaar'?

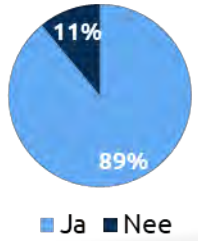

Vergelijking geregistreerden (3/3)

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen

Zeer oneens | Oneens | Niet eens, niet oneens | Eens | Zeer eens | Weet niet/niet van toepassing

Om de leesbaarheid van de figuren te bevorderen zijn alle percentages lager dan 3% eruit gelaten

Opvallende verschillen binnen de groep die wel een keuze heeft doorgegeven

motivaction insights and strategy

Heeft wel een keuze doorgegeven

Vergelijking met alle ondervraagden

- In deze groep zien we vaker vrouwen dan mannen (53% vs. 47%), iets frequenter jongeren tussen de 18 en 24 jaar, maar minder vaak 65+'ers.
- We zien in deze groep minder frequent burgers voorkomen die (veel) vertrouwen hebben in informatie vanuit de overheid ((zeer) eens 33% vs. 37% gemiddeld).

Vergelijking met personen die al voor 1 juli 2020 geregistreerd stonden

- In vergelijking met personen die al voor 1 juli 2021 geregistreerd stonden heeft deze groep zich vaker geregistreerd omdat zij na hun overlijden geen donor willen zijn (35% van de met 'geen bezwaar'-geregistreerden vs. 14% van degenen die al in het Donorregister stonden).
- Ook hebben zij vaker hun keuze doorgegeven omdat zij via een brief hiertoe een oproep hebben gekregen (20% vs. 7%).
- Hun motieven voor het doorgeven van een keuze hebben daarentegen minder vaak betrekking op anderen helpen (29% vs. 61%), naasten meer duidelijkheid bieden (39% vs. 51%) of omdat zij zich hier als burger toe verplicht voelen (14% vs. 22%).
- Deze groep heeft, in vergelijking met personen die al geregistreerd stonden, vaker de keuze met hun naasten besproken (81% vs. 77%).

Toelichting
De groepen "heeft al een keuze doorgegeven" en "stond al voor 1 juli 2020 met een keuze in het Donorregister" hebben vragen voorgelegd gekregen die de groep "heeft geen keuze doorgegeven" niet heeft gekregen. Deze vragen hadden betrekking op de voor hun voornaamste redenen om zich met een keuze te registreren in het Donorregister, en of zij die keuze met hun naasten hebben besproken. Om deze reden worden alleen deze twee groepen met elkaar vergeleken bij deze vragen.

Opvallende verschillen binnen de groep die voor 1 juli 2020 al stonden geregistreerd

Stond al voor 1 juli 2020 met een keuze in het Donorregister

Vergelijking met alle ondervraagden

- We zien dat in deze groep ook vaker vrouwen dan mannen aanwezig zijn (54% vs. 46%). In deze groep zitten vaker personen die ouder zijn dan 55 jaar en minder vaak jongeren van 18 tot 24 jaar (5% vs. 10%). Hoger opgeleiden bevinden zich ook vaker in deze groep (32% vs. 27%).
- Bij deze groep zien we meer vertrouwen in informatie vanuit de overheid ((zeer) eens: 44% vs. 37%).

Vergelijking met personen die recentelijk een keuze hebben doorgegeven

- In vergelijking met de groep die later een keuze heeft doorgegeven hebben zij vaker motieven die vallen in het kader van anderen helpen (61% vs. 29%) en duidelijkheid bieden aan naasten (51% vs. 39%).

Toelichting
De groepen “heeft al een keuze doorgegeven” en “stond al voor 1 juli 2020 met een keuze in het Donorregister” hebben vragen voorgelegd gekregen die de groep “heeft geen keuze doorgegeven” niet heeft gekregen. Deze vragen hadden betrekking op de voor hun voornaamste redenen om zich met een keuze te registreren in het Donorregister, en of zij die keuze met hun naasten hebben besproken. Om deze reden worden alleen deze twee groepen met elkaar vergeleken bij deze vragen.

Opvallende verschillen binnen de groep die met ‘geen bezwaar’ staat geregistreerd

Heeft geen keuze doorgegeven (en staat dus geregistreerd met ‘geen bezwaar’)

Vergelijking met alle ondervraagden

- We zien over het algemeen dat deze groep vaker uit mannen bestaat dan vrouwen (58% vs. 42%). Met name jongeren tussen de 18 en 24 jaar zijn hierin vaker vertegenwoordigd (15% vs. 10%).
- In vergelijking met de rest van Nederland zien we in deze groep vaker middenopgeleiden (54% vs. 50%). Ook heeft deze groep iets vaker moeite met het omgaan met computers ((zeer) oneens: 10% vs. 6%).

Toelichting
De groepen “heeft al een keuze doorgegeven” en “stond al voor 1 juli 2020 met een keuze in het Donorregister” hebben vragen voorgelegd gekregen die de groep “heeft geen keuze doorgegeven” niet heeft gekregen. Deze vragen hadden betrekking op de voor hun voornaamste redenen om zich met een keuze te registreren in het Donorregister, en of zij die keuze met hun naasten hebben besproken. Om deze reden worden alleen deze twee groepen met elkaar vergeleken bij deze vragen.

H1.2 Resultaten online vragenlijst ‘geen bezwaar’-groep

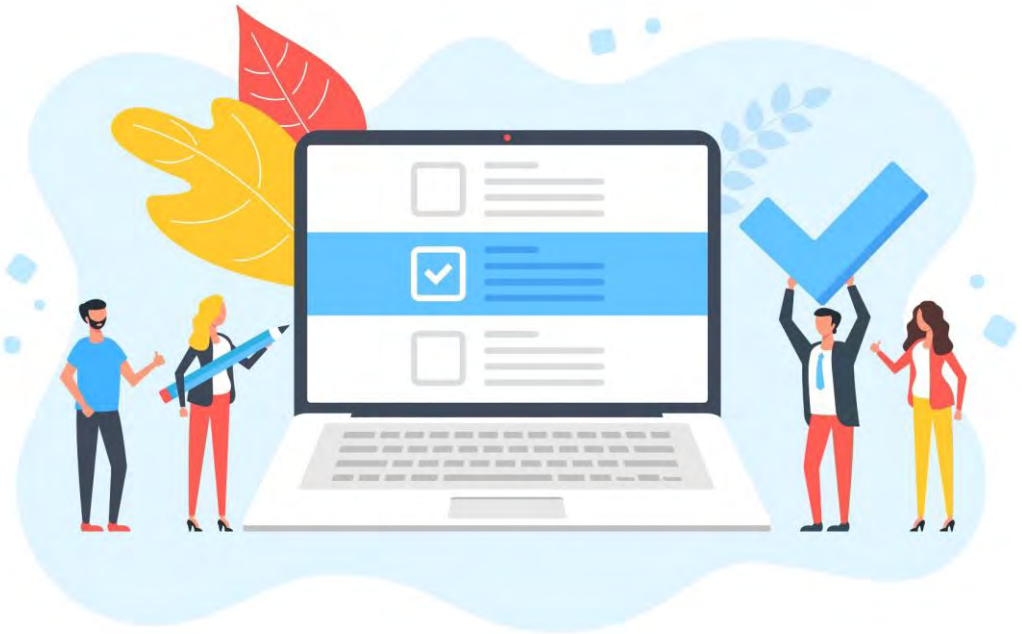

Relatief grote groep heeft bewust geen keuze doorgeven omdat zij daadwerkelijk geen bezwaar hebben

Een ruime meerderheid (89%) van de met 'geen bezwaar'-geregistreerden wist voor dit onderzoek ook al dat als zij zelf geen keuze doorgegeven, zij geregistreerd zouden staan met 'geen bezwaar'.

- Personen in de groep 'onbewusten' waren hiervan echter vaker niet op de hoogte (20% vs. 11% gemiddeld). Dit maakt hen de groep die het minst vaak op de hoogste was van de registratie.

Een relatief grote groep van de 'geen bezwaar'-geregistreerden die op de hoogte waren van het ingaan van de Donorwet, heeft bewust geen keuze doorgegeven omdat zij geen bezwaar hebben tegen orgaandonatie (42%*). 24% geeft aan dit niet bewust te hebben gedaan.

- Teruggerekend naar de totale groep 'geen bezwaar'-geregistreerden gaat het om 37% die bewust geen keuze heeft doorgegeven omdat zij geen bezwaar hebben tegen orgaandonatie.

We zien vaker bij 65+'ers dat zij bewust geen keuze hebben doorgegeven ((zeer) eens: 50% vs. 42%).

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Was jij er voor dit onderzoek ook al van op de hoogte dat als je zelf geen keuze vastlegt in het Donorregister, je sinds juli 2021 geregistreerd staat met 'geen bezwaar'?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

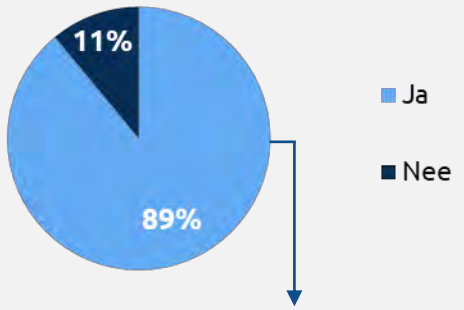

In hoeverre past de volgende uitspraak bij jou?
(Basis – was voor dit onderzoek al op de hoogte van 'geen bezwaar'-registratie, n=899)

Ik heb bewust geen keuze doorgegeven, omdat ik geen bezwaar heb

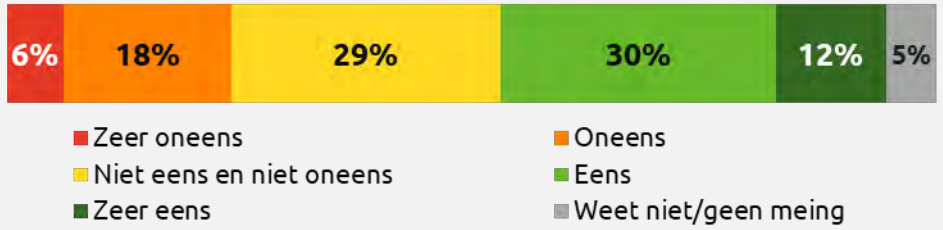

De keuze voor registratie is lastig, men stelt het vaak uit

41% geeft aan het lastig te vinden om een keuze te maken hoe zich te registeren in het Donorregister. 34% geeft aan hier geen moeite mee te hebben.

- Personen die hier moeite mee hebben behoren vaker tot de groep 'onbewusten' ((zeer) eens: 48% vs. 41% gemiddeld) of de groep 'twijfelaars' ((zeer) eens: 55% vs. 41% gemiddeld).
- Ook personen in de leeftijdscategorie 25 t/m 34 vinden het vaker lastig om hier een keuze in te maken ((zeer) eens: 51% vs. 41% gemiddeld).

Ruim een derde (37%) geeft aan er nog niet aan toe te zijn gekomen om een keuze door te geven.

- Dit zien we het meest in de groep 'ontwijkers' ((zeer) eens: 62% vs. 37% gemiddeld) en aanzienlijk minder vaak in de groep 'bewusten' ((zeer) eens: 13% vs. 37% gemiddeld)

Je hebt aangegeven dat je nog geen keuze hebt doorgegeven. Dit betekent dat je op dit moment geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'. In hoeverre passen de volgende uitspraken bij jou? (Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

Ik vind het lastig om hier een keuze over te maken

Ik ben er nog niet aan toe gekomen om mijn keuze door te geven

Zeer oneens | Oneens | Niet eens en niet oneens | Eens | Zeer eens | Weet niet/geen meing

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Bijna een derde wil geen keuze maken over de donorregistratie

Iets meer dan een derde (35%) geeft aan nog niet goed te hebben nagedacht over het doorgeven van een keuze aan het Donorregister. 36% geeft aan hier wel goed over te hebben nagedacht.

- 25 tot 34 jarigen geven vaker aan dat zij nog niet goed over hun keuze hebben nagedacht ((zeer) eens: 43% vs. 35%).
- Ook lager opgeleiden geven vaker aan dat zij nog niet (goed) over hun keuze hebben nagedacht ((zeer) eens: 43% vs. 35% gemiddeld). Ditzelfde geldt voor personen in de groep 'onbewusten' ((zeer) eens: 58% vs. 35%) en de groep 'twijfelaars' ((zeer) eens: 45% vs. 35% gemiddeld).

Circa een derde (30%) geeft aan dat zij helemaal geen keuze willen maken. 32% geeft aan hier minder moeite mee te hebben.

- Personen in de groep 'onbewusten' en de groep 'twijfelaars' geven vaker aan dat zij helemaal geen keuze willen maken over hoe zij staan geregistreerd in het Donorregister (resp. 38% en 34% (zeer) eens vs. 30% gemiddeld).

Je hebt aangegeven dat je nog geen keuze hebt doorgegeven. Dit betekent dat je op dit moment geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'. In hoeverre passen de volgende uitspraken bij jou? (Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

Ik heb er nog niet goed over nagedacht

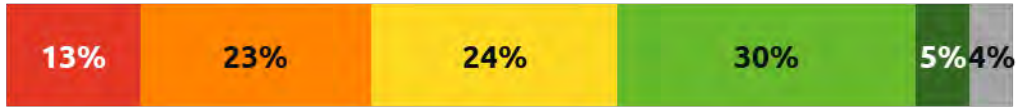

Ik wil helemaal geen keuze maken hierover

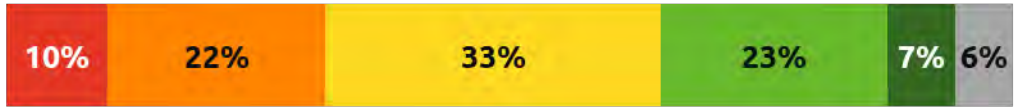

Zeer oneens | Oneens | Niet eens en niet oneens | Eens | Zeer eens | Weet niet/geen meing

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Meer dan een kwart heeft geen keuze doorgegeven vanuit de gedachten dat naasten mogen beslissen

Meer dan een kwart (28%) van de personen die nu geregistreerd staan met 'geen bezwaar' heeft bewust geen keuze doorgegeven omdat ze aannemen dat hun naasten dan mogen beslissen.

- Het idee dat naasten bij 'geen bezwaar' mogen beslissen, leeft sterker bij mensen in de groep 'bewusten' en 'onbewusten' (resp. 37%, 34% vs. 28% gemiddeld).
- Bij Nederlanders met een niet-Westerse migratieachtergrond zien we dat zij het juist vaker oneens zijn met deze stelling ((zeer) oneens: 47% vs. 37% gemiddeld). Ook jongeren tussen de 18 en 24 jaar kunnen zich minder vaak vinden in deze stelling ((zeer) oneens: 57% vs. 37% gemiddeld).

Je hebt aangegeven dat je nog geen keuze hebt doorgegeven. Dit betekent dat je op dit moment geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'. In hoeverre past de volgende uitspraak bij jou? (Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

Ik heb bewust geen keuze doorgegeven, want mijn naasten mogen beslissen

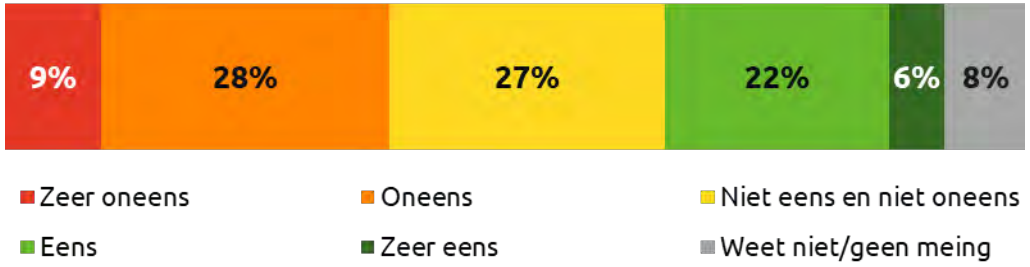

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Oproep om een keuze door te geven over het algemeen goed begrepen

Een kleine groep (12%) geeft aan dat zij niet wisten dat ze al een keuze hadden moeten doorgeven. Een ruime meerderheid (72%) was hier wel van op de hoogte.

- Personen in de groep 'bewusten' wisten vaker niet dat zij al een keuze hadden moeten doorgeven ((zeer) eens: 28% vs. 12% gemiddeld).

Een op de tien (9%) geeft aan dat zij niet goed hebben begrepen hoe zij hun keuze konden doorgeven. Een ruime meerderheid (72%) begrijpt dit goed.

- Personen die lager zijn opgeleid zijn het vaker eens met deze stelling ((zeer) eens: 13% vs. 9% gemiddeld) en minder vaak oneens ((zeer) oneens: 63% vs. 72% gemiddeld).
- Ook personen in de groep 'onbewusten' zijn het vaker eens met deze stelling ((zeer) eens: 16% vs. 9% gemiddeld).

Je hebt aangegeven dat je nog geen keuze hebt doorgegeven. Dit betekent dat je op dit moment geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'. In hoeverre passen de volgende uitspraken bij jou? (Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

Ik wist niet dat ik al een keuze had moeten doorgeven

Ik begrijp niet goed hoe ik mijn keuze kan doorgeven

Zeer oneens | Oneens | Niet eens en niet oneens | Eens | Zeer eens | Weet niet/geen meing

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Meerderheid weet goed wat de keuzemogelijkheid zijn

9% begreep niet goed wat hun keuzemogelijkheden waren. Voor een ruime meerderheid was dit wel duidelijk (71%).

- We zien dat personen in de leeftijdscategorie 25 t/m 34 wat vaker hun keuze mogelijkheden niet goed begrijpen ((zeer) eens: 19% vs. 9% gemiddeld). Dit geldt ook vaker voor personen in de groep 'onbewusten'((zeer) eens: 17% vs. 9% gemiddeld).
- Personen in de groep 'twijfelaars' zijn het even vaak eens, maar minder vaak oneens met deze stelling ((zeer) oneens: 57% vs. 71% gemiddeld). Zij zijn vaker wat minder uitgesproken (33% kiest voor niet eens, niet oneens of weet niet/geen mening, vs. 20% gemiddeld).

Een meerderheid van 53% geeft aan dat zij niet weten of mensen in hun omgeving geregistreerd staan met 'geen bezwaar'.

- Mensen in de groep 'bewusten' geven vaker aan dat personen in hun omgeving ook geregistreerd staan met 'geen bezwaar' ((zeer) eens: 32% vs. 21% gemiddeld).

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Je hebt aangegeven dat je nog geen keuze hebt doorgegeven. Dit betekent dat je op dit moment geregistreerd staat met 'geen bezwaar tegen orgaandonatie'. In hoeverre passen de volgende uitspraken bij jou?
(Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

Ik begrijp niet goed wat mijn keuzemogelijkheden zijn

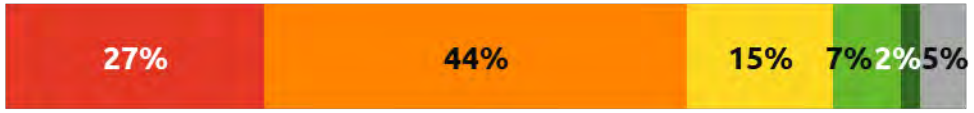

Mensen in mijn omgeving staan ook geregistreerd met 'geen bezwaar'

Zeer oneens | Oneens | Niet eens en niet oneens | Eens | Zeer eens | Weet niet/geen meing

Raadpleeg hier de tabellen

Het nut van een keuze doorgeven aan het Donorregister wordt door niet iedereen gezien

44% geeft aan dat zij vinden dat het doorgeven van een keuze geen nut heeft, omdat dit volgens hen op hetzelfde neerkomt als donor zijn. Een kwart (23%) van de ondervraagden deelt deze mening niet.

- We zien dat 65+'ers vaker vinden dat doorgeven geen nut heeft ((zeer) eens: 58% vs. 44% gemiddeld). Ook personen in de groep 'bewusten' zijn het vaker (zeer) eens met deze stelling (59% vs. 44% gemiddeld).
- In de leeftijdscategorie 25 t/m 34 wordt deze mening minder vaak gedeeld ((zeer) eens: 28% vs. 44% gemiddeld).
- Personen in de groep 'twijfelaars' weten vaker niet of 'geen bezwaar' op hetzelfde neerkomt als aangeven dat je donor wilt zijn (19% vs. 10% gemiddeld)

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraak?
(Basis: allen 'geen bezwaar', n=1010)

Doorgeven heeft geen nut, want 'geen bezwaar' komt op hetzelfde neer als aangeven dat je donor wilt zijn

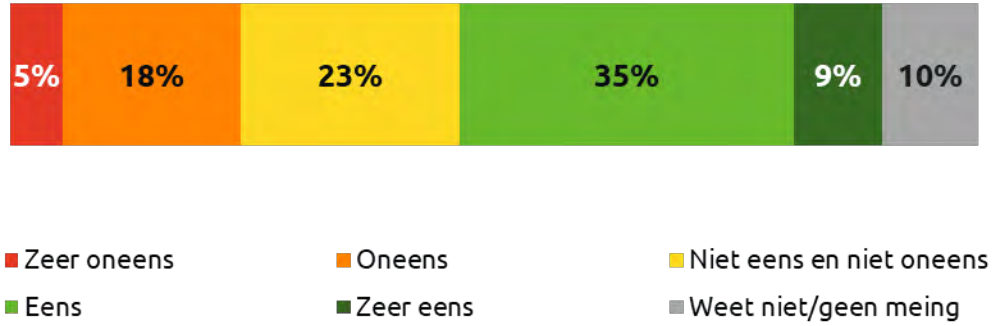

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Jongeren staan liever niet stil bij wat er gebeurt met hun lichaam na overlijden

We zien dat de helft (51%) van de ondervraagden aangeeft dat het vastleggen van een keuze in het Donorregister voor hen definitief voelt. 23% geeft aan dit gevoel niet te hebben.

- Voor personen in de groep 'onbewusten' voelt het vastleggen van een keuze vaker definitief ((zeer) eens: 62% vs. 51% gemiddeld). Ditzelfde geldt voor de groep 'ontwijkers' ((zeer) eens: 59% vs. 51% gemiddeld) en voor personen die aangeven niet veel vertrouwen in de overheid te hebben ((zeer) eens: 61% vs. 51% gemiddeld).

Ruim een derde (37%) staat liever niet stil bij wat er met hun lichaam gebeurt na overlijden. Ook een derde (32%) geeft aan dat zij geen probleem hebben om hier bij stil te staan.

- De helft van de jongeren in de leeftijd 25 t/m 34 staat liever niet stil bij wat er gebeurt met hun lichaam na de dood ((zeer) eens: 49% vs. 37% gemiddeld). Ook laagopgeleiden houden zich hier vaker liever niet mee bezig ((zeer) eens: 44% vs. 37% gemiddeld).
- We zien ook dat mensen in de groep 'onbewusten' hier vaker liever niet over na willen denken ((zeer) eens: 48% vs. 37%).

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?
(Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

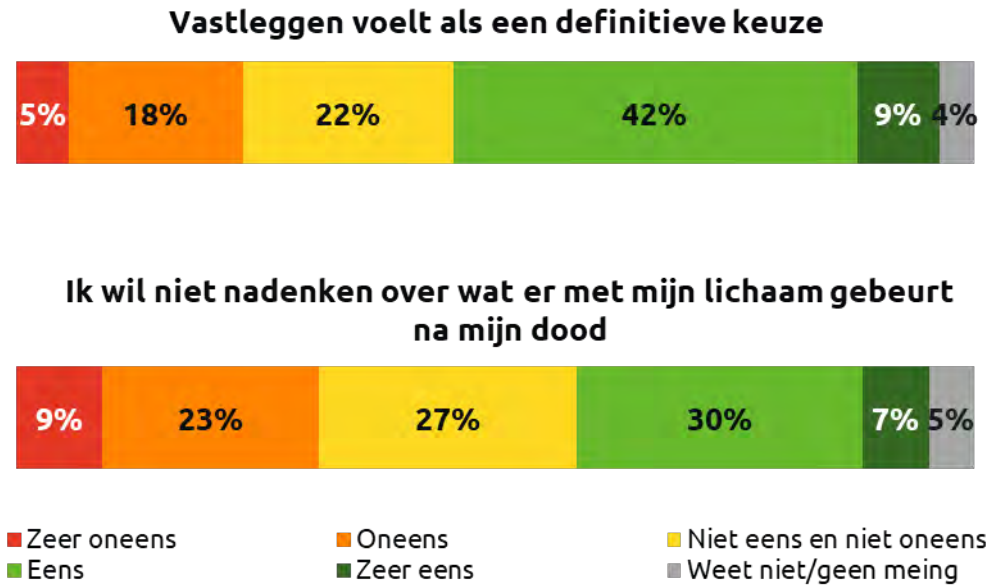

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Raadpleeg hier de tabellen

Een derde ziet er tegenop om een keuze vast te leggen

Een derde (31%) ziet er tegenop om een keuze vast te leggen in het Donorregister. Twee op de vijf (42%) geeft aan hier niet tegenop te zien.

- We zien dat personen die hier wél tegenop zien frequenter voorkomen in de groep 'onbewusten' ((zeer) eens: 42% vs. 31% gemiddeld), de groep 'ontwijkers' ((zeer) eens: 39% vs. 31% gemiddeld) en de groep 'twijfelaars' ((zeer) eens: 37% vs. 31% gemiddeld).

18% geeft aan dat informatie van de overheid automatisch afkeer bij hen oproept. Voor bijna de helft van de ondervraagden (48%) geldt dit niet.

- Opvallend is dat afkeer van informatie vanuit de overheid bij jongeren in de leeftijdscategorie 18 t/m 24 minder vaak voorkomt dan bij andere leeftijdsgroepen ((zeer) eens: 8% vs. 18% gemiddeld).
- Bij hoger opgeleiden zien we ook minder vaak afkeer tegen informatie vanuit de overheid ((zeer) oneens: 59% vs. 48%). Bij lager opgeleiden komt afkeer van overheidsinformatie juist wat vaker voor ((zeer) eens: 24% vs. 18% gemiddeld).
- Ditzelfde geldt voor personen in de groep 'ontwijkers' ((zeer) eens: 27% vs. 18% gemiddeld).
- Afkeer tegen informatie vanuit de overheid komt logischerwijs ook (aanzienlijk) vaker voor bij personen die initieel al minder vertrouwen in de overheid hebben ((zeer) eens: 49% vs. 18% gemiddeld).

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?
(Basis - allen 'geen bezwaar', n=1010)

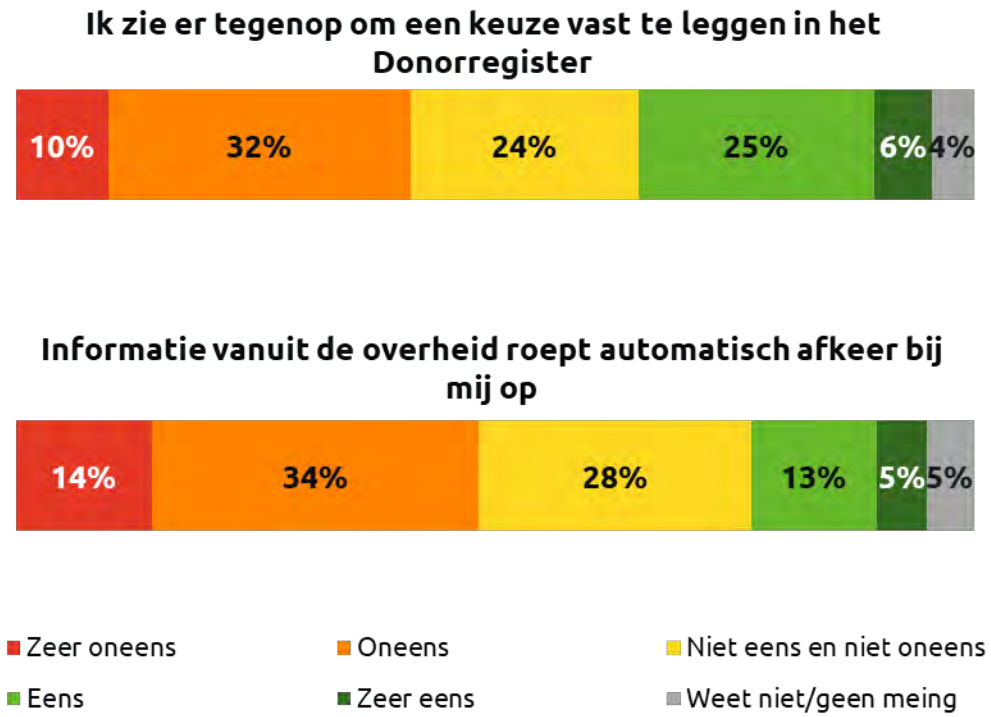

Raadpleeg hier de tabellen

Begrip van consequenties ‘geen bezwaar’-registratie

In de figuur rechts zijn verschillende stellingen zichtbaar. De met ‘geen bezwaar’-geregistreerden konden aangeven of zij dachten dat deze uitspraken juist of onjuist zijn. De stelling met een * zijn in principe allemaal correct en verwoorden nuances ten aanzien van de rol en inspraak van naasten, mocht de situatie van een mogelijke orgaandonatie zich werkelijk voordoen. De vraag met een * is de enige stelling die feitelijk incorrect is. De stellingen toetsen het begrip van de consequenties van de ‘geen bezwaar’-registratie en mogelijke interpretatieverschillen.

We zien dat over het algemeen men relatief goed op de hoogte is van de consequenties van de ‘geen bezwaar’-registratie. Drie kwart (74%) van de ondervraagden weet bijvoorbeeld dat de ‘geen bezwaar’-registratie volgens de wet hetzelfde is een ‘ja’ en bijna twee op de drie (60%) ondervraagden weet dat de arts de orgaandonatie met de familie zal bespreken. De helft van de ondervraagden (51%) verwacht dat twijfels en bezwaren worden besproken met de arts (net al bij een ‘ja’-registratie). Een derde (33%) is van mening dat naasten mogen beslissen als je met ‘geen bezwaar’ staat geregistreerd. Dit komt niet overeen met hoe de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie zijn bedoeld.

Hoewel men dus begrip heeft van de consequenties van de ‘geen bezwaar’-registratie, ontbreekt er ook kennis in deze groep. Met name over de (bedoelde) inspraak van naasten in dit proces.

Raadpleeg hier de tabellen

In hoeverre denk je dat deze uitspraken kloppen?
(Basis - allen ‘geen bezwaar’, n=1010)

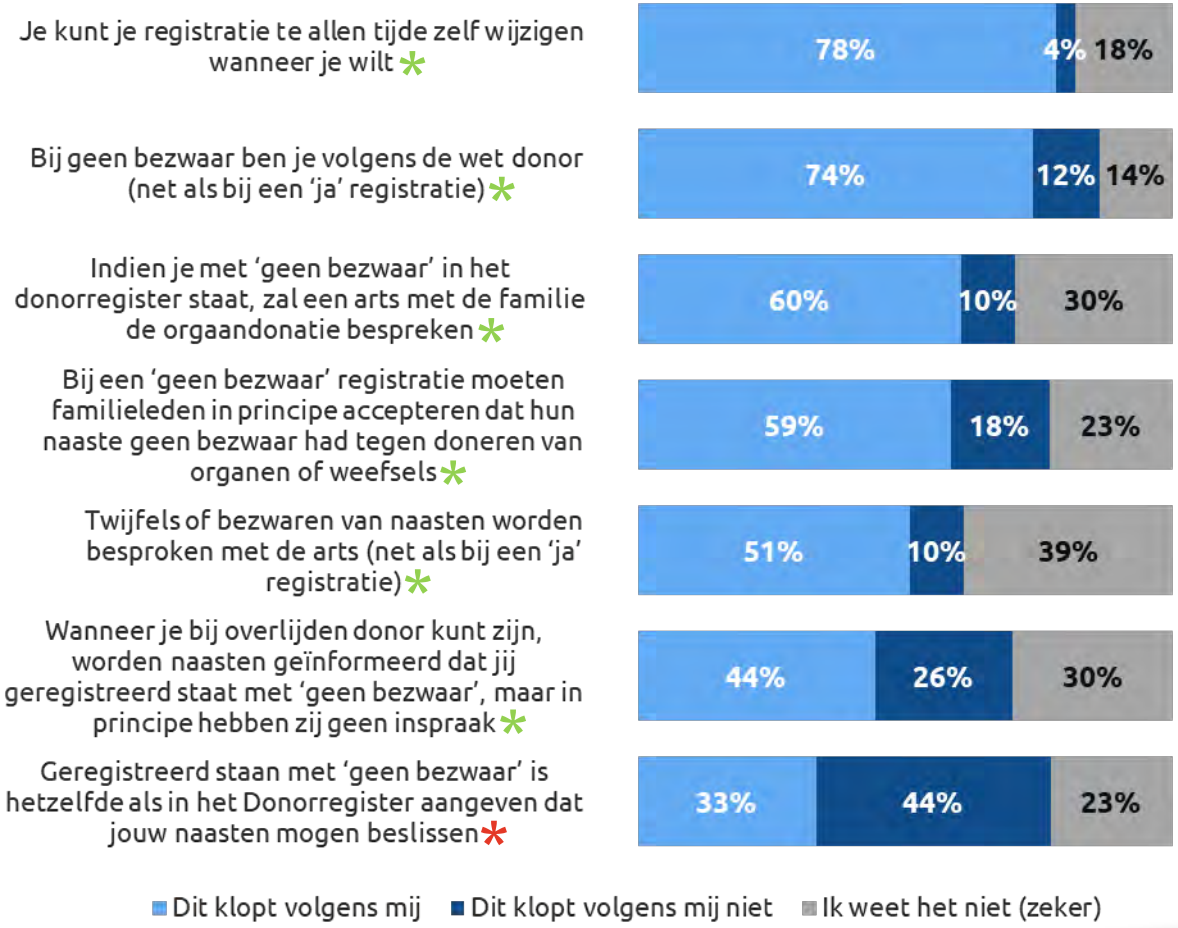

Redenen ‘geen bezwaar’-registratie (gecodeerde open vragen)

Bij personen die bewust geen keuze hebben doorgegeven aan het Donorregister is gemak het voornaamste motief (12%). 8% geeft aan dat zij daadwerkelijk geen bezwaar hebben. Een andere 8% geeft aan dat hun nabestaanden mogen beslissen en 7% geeft aan dat geen bezwaar toch op hetzelfde neerkomt als donor zijn en zij daarom geen keuze hebben doorgegeven. Wat ook opvalt is het hoge percentage ‘weet niet/geen antwoord’. Het is mogelijk een lastige vraag om te beantwoorden, maar dit kan er ook op wijzen dat men niet lang stil heeft gestaan bij de keuze voor ‘geen bezwaar’.

Van de personen die onbewust geen keuze hebben doorgegeven geeft de grootste groep aan er simpelweg niet aan te hebben gedacht (20%). Zij waren te druk of zijn het vergeten. Dit zien we vaker bij jongeren tussen de 18 en 24 dan bij andere groepen (31% vs. 20%). 9% geeft aan niet na te willen denken over de dood of vindt het een moeilijk onderwerp. We zien dit vaker bij vrouwen dan bij mannen (15% vs. 4%).

Wat is voor jou de reden geweest om te kiezen voor ‘geen bezwaar’ in plaats van zelf vastleggen in het Donorregister of je donor wilt zijn?
(Basis - Heeft bewust geen keuze doorgegeven, n=373)

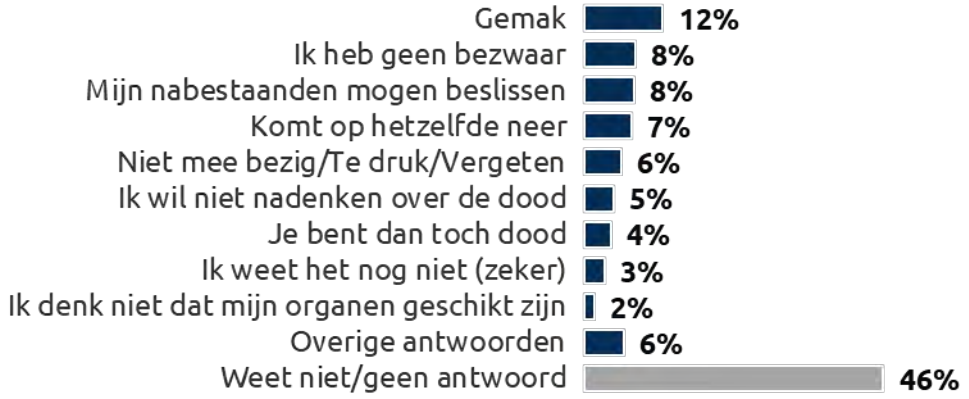

Als je er nu, na de vorige vragen over nadenkt, wat is dan volgens jou de belangrijkste reden dat je nog geen keuze hebt vastgelegd in het Donorregister?
(Basis - Heeft onbewust geen keuze doorgegeven, n=637)

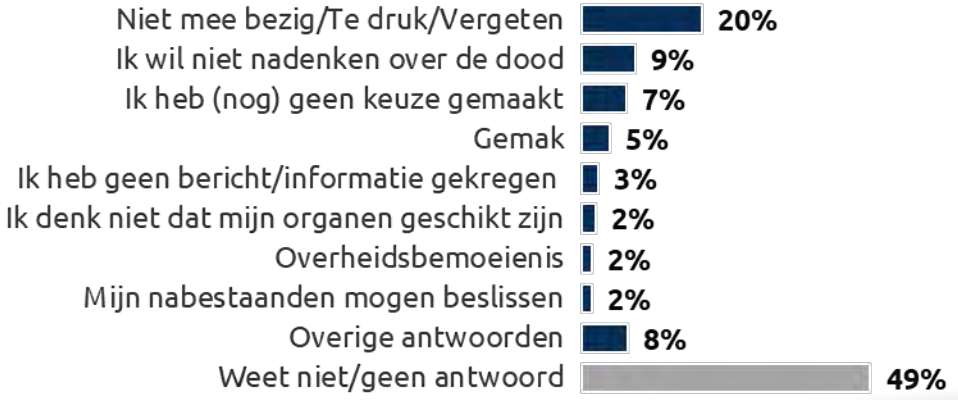

Bijna kwart geeft aan dat de ‘geen bezwaar’ voor hen niet de juiste keuze is (nog zonder informatie over de consequenties)

47% van de met ‘geen bezwaar’-geregistreerden geeft aan dat ‘geen bezwaar’ voor hen klopt. Een kwart (24%) geeft aan dat deze registratie niet bij hen past: 3% zou toch graag geregistreerd staan met een ‘ja’, 12% met een ‘nee’ en 9% zou willen dat hun familie beslist.

- Personen in de groep ‘onbewusten’ willen vaker dat hun familie beslist (29% vs. 9%). Mensen in de groep ‘ontwijkers’ geven vaker aan toch liever met een ‘nee’ geregistreerd te staan (34% vs. 12%). Personen in de groep ‘twijfelaars’ weten vaker niet of ‘geen bezwaar’ voor hen klopt (61% vs. 29%).
- Hoger opgeleiden geven iets vaker aan met ‘nee’ geregistreerd te willen staan (16% vs. 12%).

Van degenen die aangeven dat de ‘geen bezwaar’-registratie voor hen niet klopt, is 56% van plan later nog een keuze door te geven (41% waarschijnlijk wel en 15% zeker wel).

- Deze personen bevinden zich vaker in de groep ‘ontwijkers’ (71% vs. 56%).

Als je er nu over nadenkt, klopt de keuze ‘geen bezwaar tegen orgaandonatie’ dan op dit moment voor jou?
(Basis – allen ‘geen bezwaar’, n=1010)

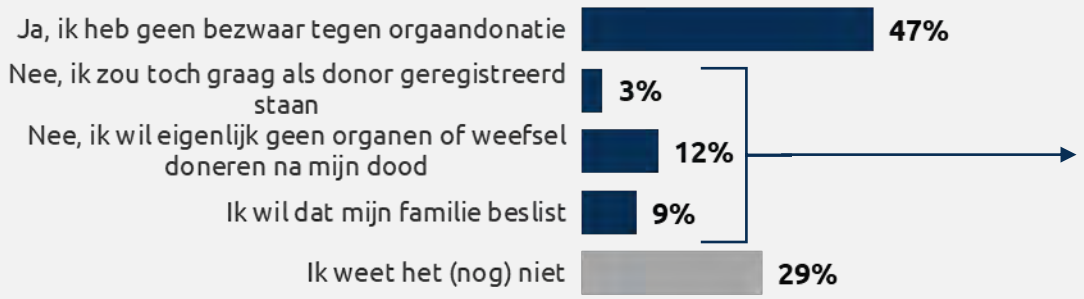

Ben je van plan later nog een keuze door te geven?
(Basis – Heeft in eerdere vraag aangegeven dat keuze 'geen bezwaar' klopt niet voor hem/haar, n=538)

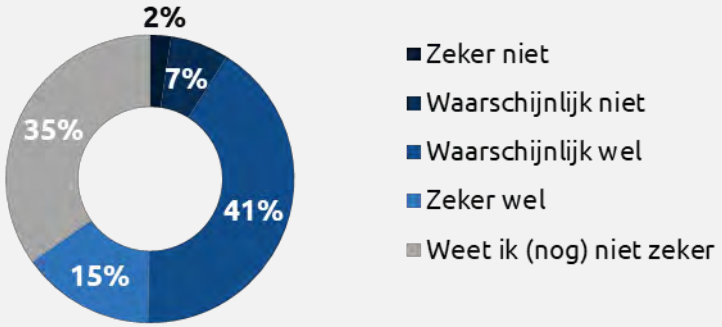

Bewusten: ‘geen bezwaar’ is bewuste en passende keuze
Onbewusten: ‘geen bezwaar’ is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past ‘geen bezwaar’ niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Meerderheid heeft niet met naasten gesproken over orgaandonatie

60% van de met ‘geen bezwaar’-geregistreerden geeft aan het niet met naasten over orgaandonatie te hebben gehad. 32% heeft het met hun naasten gehad over hun eigen wensen en 17% over de wensen van hun naasten.

- Jongeren tussen de 18 en 24 jaar hebben het vaker over de wensen van hun naasten gehad (24% vs. 17%). Personen in de groep ‘bewusten’ hebben het zowel vaker met naasten over hun eigen wensen (41% vs. 32%) als de wensen van die naasten gehad (21% vs. 17%). Personen in de groep ‘ontwijkers’ hebben het iets vaker met naasten over hun eigen wensen gehad (38% vs. 32%).
- Lager opgeleiden hebben hun wensen vaker niet met naasten besproken (68% vs. 60%). Ditzelfde geldt voor personen in de groep ‘twijfelaars’ (76% vs. 60%).

Van de personen die het met hun naasten over hun eigen wensen of die van hun naasten hebben gehad, heeft een ruime meerderheid dit met hun partner besproken (75%). Een derde (34%) heeft dit met de kinderen besproken en een kwart (26%) met hun ouders.

- Hoger opgeleiden hebben hun wensen vaker met de partner besproken (84% vs. 75%). Ditzelfde geldt voor personen in de groep ‘bewusten’ (83% vs. 75%).

*Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk en hierdoor tellen de percentages niet op tot 100%. Men heeft dus twee keer ‘ja’ kunnen antwoorden.

Heb je het met jouw naaste(n) gehad over orgaandonatie?
(Basis – allen ‘geen bezwaar’, n=1.010)*

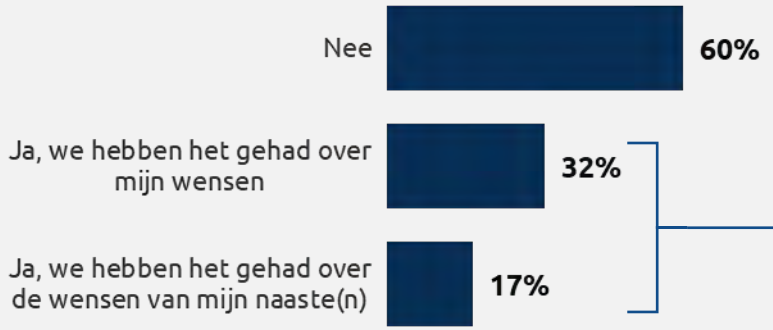

Met wie van jou naaste(n) heb je het gehad over jouw wensen?
(Basis - heeft met naasten gehad over wensen, n=323)

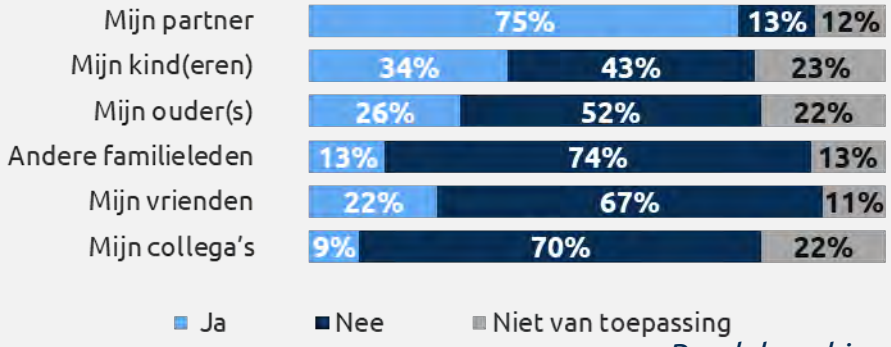

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: ‘geen bezwaar’ is bewuste en passende keuze
Onbewusten: ‘geen bezwaar’ is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past ‘geen bezwaar’ niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Het onderwerp komt simpelweg vaak niet ter sprake

Bijna de helft (48%) van de personen die hun wensen niet met hun naasten hebben besproken geven aan dat de reden hiervoor is dat het onderwerp simpelweg niet ter sprake is gekomen.

Een derde geeft aan dat het hun eigen keuze is en zij hun wensen daarom niet met naasten bespreken.

- Dit geldt vaker voor personen die ouder zijn dan 65 jaar (40% vs. 32%) en personen in de groep 'bewusten' (41% vs. 32%).

Een kwart (25%) geeft aan dat ze het geen fijn onderwerp vinden om over te praten en het daarom liever mijden.

- Dit geldt vaker voor personen tussen de 45 en 54 jaar (36% vs. 25%) en personen in de groep 'twijfelaars' (31% vs. 25%) maar minder vaak voor 65+'ers (15% vs. 25%) en personen in de groep 'bewusten' (16% vs. 25%).

Jongeren van 18-24 jaar geven vaker als reden om niet met naasten over orgaandonatie te praten dat ze de kans klein achten te overlijden en mogelijk donor te kunnen zijn (15% vs. 7%).

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Waarom heb je dit niet met (sommige van) jouw naaste(n) besproken?
(Basis - Heeft niet met partner, kinderen of ouders gesproken, n=834)

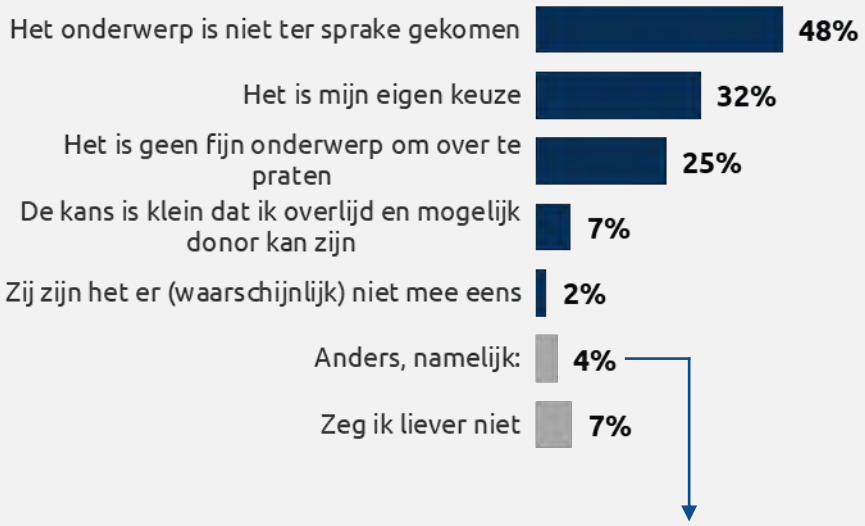

Antwoorden "anders, namelijk…"

"Ik vind dit een keuze van mijn kinderen"

"Ik ben nu bezig met het regelen van het één en ander rond mijn overlijden en ga het daarna bespreken met mijn familie."

"Kinderen zijn te klein, ouders te oud."

"Mijn partner heb ik mandaat gegeven om te kiezen, die keuze is doorslaggevend."

"Ik heb geen naasten om dit mee te bespreken."

Invloed naasten op ‘geen bezwaar’-keuze naar eigen zeggen klein

We zien dat voor een ruime meerderheid (63%) van de personen die bewust voor een ‘geen bezwaar’-registratie hebben gekozen én dit met een naaste hebben besproken aangeeft dat de invloed van hun naasten op hun keuze (zeer) gering was.

Slechts 7% geeft aan dat hun naasten (zeer) veel invloed hadden op deze keuze. Deze invloed bestond er vaak uit dat naasten ook met ‘geen bezwaar’ staan geregisterd (39%) en dat zij achter de wens van hun naaste staan om donor te zijn (34%).

In welke mate hebben de wensen van jouw naaste(n) invloed gehad op jouw keuze om met ‘geen bezwaar’ geregistreerd te staan?
(Basis - Is bewust 'geen bezwaar' en wel met naasten gesproken, n=182)

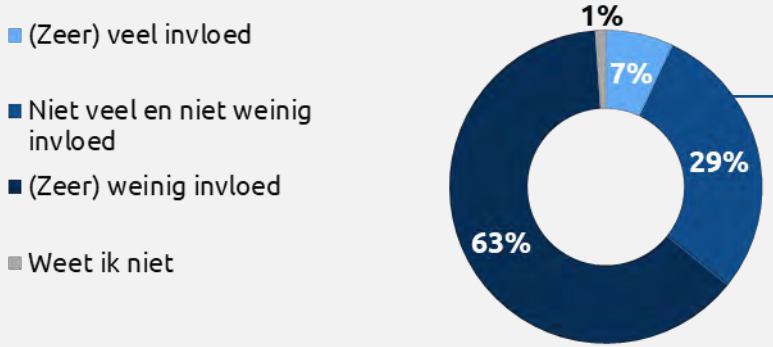

Op welke manier zijn de wensen van jouw naaste(n) van invloed geweest op jouw keuze?
(Basis - De wensen van de naasten hebben invloed, n=65)

Bewusten: ‘geen bezwaar’ is bewuste en passende keuze
Onbewusten: ‘geen bezwaar’ is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past ‘geen bezwaar’ niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Mening over ‘geen bezwaar’-registratie neigt naar de positieve kant

Hoewel 40% van de ondervraagden geen duidelijke mening heeft over de ‘geen bezwaar’-registratie, geeft ruim een derde (37%) aan dat zij hier positief tegenoverstaan. 22% staat hier uitgesproken negatief tegenover.

- Een positieve houding tegenover de ‘geen bezwaar’-registratie zien we aanzienlijk vaker bij personen in de groep ‘bewusten’ ((zeer) positief: 74% vs. 37%). Een negatieve houding komt bij het vaakst voor in de groep ‘ontwijkers’ ((zeer) negatief: 47% vs. 22% gemiddeld).
    - Personen in de groep ‘twijfelaars’ hebben vaker geen duidelijk mening over de ‘geen bezwaar’-registratie (23% vs. 10% gemiddeld).
- Redenen voor een meer negatieve houding hebben vaak betrekking op een gevoel van dwang en het verliezen van zeggenschap over het lichaam. Ook geeft men aan dat de overheid hiermee voorbijgaat aan een groep die niet goed kan lezen en/of (overheids)informatie niet begrijpt.
- Redenen voor een meer positieve houding hebben vaak te maken met het helpen van anderen en de grote behoefte aan meer orgaandonoren.

Bewusten: ‘geen bezwaar’ is bewuste en passende keuze
Onbewusten: ‘geen bezwaar’ is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past ‘geen bezwaar’ niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Wat vind jij ervan dat iedereen die niets doorgeeft, nu geregistreerd staat met ‘geen bezwaar’?
(Basis – Geregistreerd met 'geen bezwaar', n=1.010)

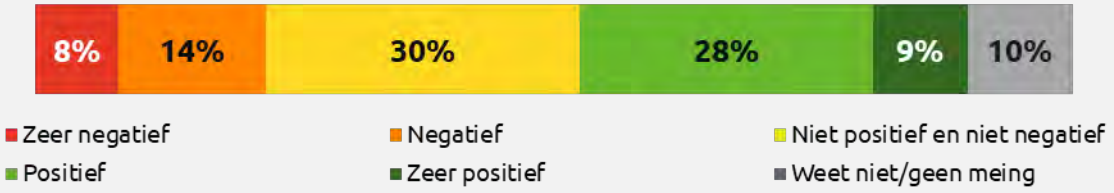

Toelichting (zeer) negatief over stelling

“Ik voel de dwang om te kiezen, terwijl ik de keuze lastig vind .”

“Overheid moet niet over jou lichaam beslissen.“

“Als ik niks doorgeef dan ben ik er niet perse voor.”

“Omdat ik er enige moeite mee heb dat de keuze van doneren mij enigszins wordt opgelegd.“

“De overheid gaat voorbij aan de mensen in Nederland die niet kunnen lezen, maar ook veel niet begrijpen.”

Toelichting (zeer) positief over stelling

“De informatie was duidelijk en er is alle kans geboden bezwaar te maken als je er niet mee kunt instemmen.”

“Je kunt altijd wijzigen als je het er niet mee eens bent.“

“Er is een grote behoefte aan donoren en hiermee wordt een bevestiging afgegeven om te kunnen voldoen aan deze behoefte.”

“Iedereen zou donor moeten zijn, als je zelf een orgaan nodig hebt ben je blij dat dat kan.”

“Gezien het structureel en schrijnend tekort aan donoren is wie zwijgt stemt toe het minst kwade.”

Voordelen en nadelen ‘geen bezwaar’-registratie

Het meest genoemde voordeel van de ‘geen bezwaar’-registratie is dat men vindt dat hiermee mogelijk meer mensen geholpen zouden kunnen worden (46%). Ook dat mensen hierdoor aan het denken worden gezet over doneren ziet men als voordeel (26%).

Jongeren tussen 18 en 24 benoemen dat er (mogelijk) meer mensen worden geholpen (gemiddeld: 59% vs. de rest: 46%) en dat men actiever over donorschap gaat nadenken (gemiddeld: 46% vs. de rest: 26%) vaker als voordelen. Lager opgeleiden zien daarentegen minder vaak voordelen van de registratie (41% vs. 26%). Personen in de groep ‘bewusten’ zien vaker voordelen dan de andere groepen.

Het meest genoemde nadeel is dat men vreest dat sommigen ongewenst met ‘geen bezwaar’ staan geregistreerd (39%). Ook het gevoel dat men wordt gedwongen tot een keuze wordt frequent genoemd als nadeel (29%).

- Net zoals bij de voordelen zien jongeren tussen de 18 en 24 jaar ook vaker nadelen van de ‘geen bezwaar’-registratie. Zo vinden zij vaker dat men hierdoor gedwongen wordt (37% vs. 29%) en dat hierdoor sommigen ongewenst met ‘geen bezwaar’ geregistreerd staan (52% vs. 39%). Laag opgeleiden zien zowel vaker geen voordelen (41% vs. 26%) als nadelen (43% vs. 32%). Met name personen in de groep ‘ontwijkers’ zien vaker nadelen dan andere groepen. Hetzelfde geldt voor personen met weinig vertrouwen in de overheid.

Wat zie jij als voordelen van de registratie ‘geen bezwaar’ als je niets doorgeeft?
(Basis – allen ‘geen bezwaar’, n=1.010)

Wat zie jij als nadelen van de registratie ‘geen bezwaar’ als je niets doorgeeft?
(Basis – allen ‘geen bezwaar’, n=1.010)

Bewusten: ‘geen bezwaar’ is bewuste en passende keuze
Onbewusten: ‘geen bezwaar’ is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past ‘geen bezwaar’ niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Grootste groep geeft aan dat ‘geen bezwaar’ past bij wensen

Om te onderzoeken of de ‘geen bezwaar’-registratie nog past bij de wensen van de geregistreerden nadat zij de vragenlijst hebben ingevuld (en dus meer kennis hebben vergaard over dit onderwerp), is hen de volgende tekst voorgelegd:

“Een ‘geen bezwaar’-registratie betekent wettelijk gezien dat er toestemming is voor orgaandonatie. Familieleden moeten in principe accepteren dat hun naaste geen bezwaar had tegen doneren van organen of weefsels. Een arts zal met de familie de orgaandonatie wel altijd bespreken. Als de familie kan aantonen dat hun naaste geen orgaandonor wilde zijn, gaat de orgaandonatie niet door.”

Vervolgens kon men aangeven of de ‘geen bezwaar’-registratie daadwerkelijk bij hun wens past. Deze vraag diende tevens ook als input om onderscheid te kunnen maken tussen de verschillende groepen met ‘geen bezwaar’-geregistreerden.

In de figuur rechts is te zien dat 42% van de ondervraagden aangeeft dat na het vergaren van meer kennis over de registratie, ‘geen bezwaar’ nog steeds past bij hun wensen. Voor iets meer dan een kwart (28%) is dit niet het geval. 30% geeft aan nog niet zeker te weten of de ‘geen bezwaar’-registratie bij hen past.

Jij staat op dit moment geregistreerd met ‘geen bezwaar’. Nu je dit leest, past de ‘geen bezwaar’ registratie dan bij jouw wens?
(Basis - allen 'geen bezwaar', n=1.010)

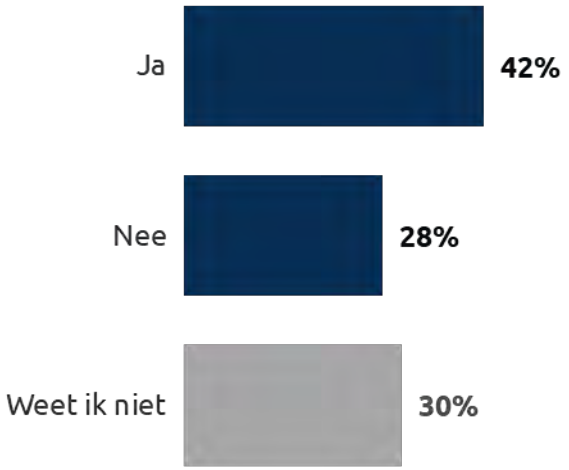

Iets minder dan de helft geeft aan brief te hebben ontvangen

Aan de ondervraagden aan dit onderzoek is een van de brieven voorgelegd die verstuurd is aan alle Nederlanders die nog niet in het Donorregister stonden. Het ging hier om de aanschrijvingsbrief, waarin de ontvanger voor het eerst werd gevraagd om een keuze in te vullen. De brief is voorgelegd om te controleren of men deze herkende en heeft ontvangen tijdens de implementatie.

- Met name personen in de groep 'bewusten' geven vaker aan de brief te hebben ontvangen (55% vs. 45%). Personen in de groep 'ontwijkers' geven vaker aan dat ze denken deze brief niet te hebben ontvangen (33% vs. 26%).
- Personen in de groep 'twijfelaars' geven vaker aan niet te weten of zij de brief hebben ontvangen (42% vs. 29% gemiddeld).

Van de personen die de brief hebben ontvangen heeft 45% de brief (zeer) goed gelezen. Eveneens 45% geeft aan de brief vluchtig tot nauwelijks te hebben gelezen. 8% heeft de brief helemaal niet gelezen.

- Personen in de groep 'twijfelaars' die de brief hebben ontvangen, geven vaker aan deze niet te hebben gelezen (16% vs. 8%).

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Vanaf 1 juli 2020 is de overheid begonnen met het versturen van brieven naar iedereen die nog geen keuze in het Donorregister had ingevuld. Heb jij zo'n brief ontvangen?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

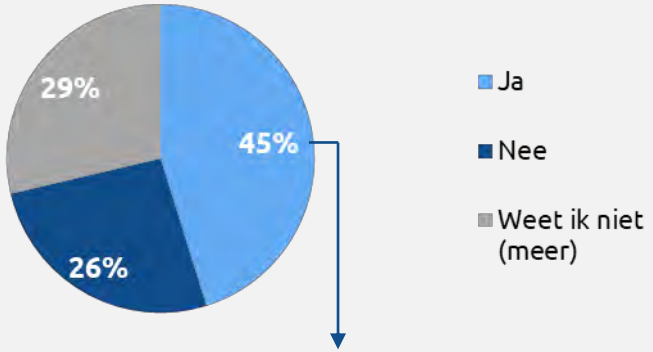

In hoeverre heb je de brieven gelezen toen je deze ontving?
(Basis - Heeft een brief ontvangen, n=457)

Informatie duidelijk, maar niet bij iedereen aangekomen

De meesten hebben over de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie gehoord via tv-spotjes (36%) of de brieven van de overheid (31%). Deze informatie via deze kanalen wordt over het algemeen (door de personen die ze hebben gezien) als duidelijk beschouwd. Hoewel relatief weinig mensen de website van de Rijksoverheid hebben geraadpleegd voor informatie over de Donorwet en ‘geen bezwaar’-registratie, wordt de website door de personen die deze hebben gezien wel als duidelijk beschouwd.

Op welke manier(en) heb jij in de afgelopen 12 maanden iets gehoord of gezien over de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

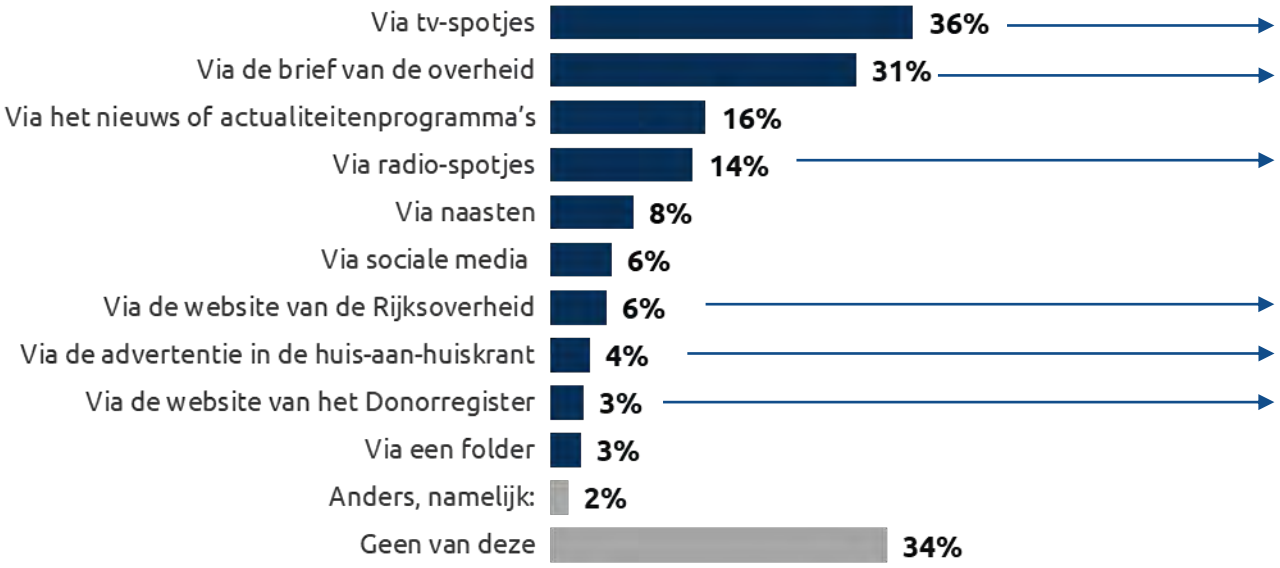

In hoeverre vond je de communicatie rondom de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie via de volgende kanalen duidelijk?
(Basis – heeft van wet en registratie gehoord via kanaal in kwestie)*

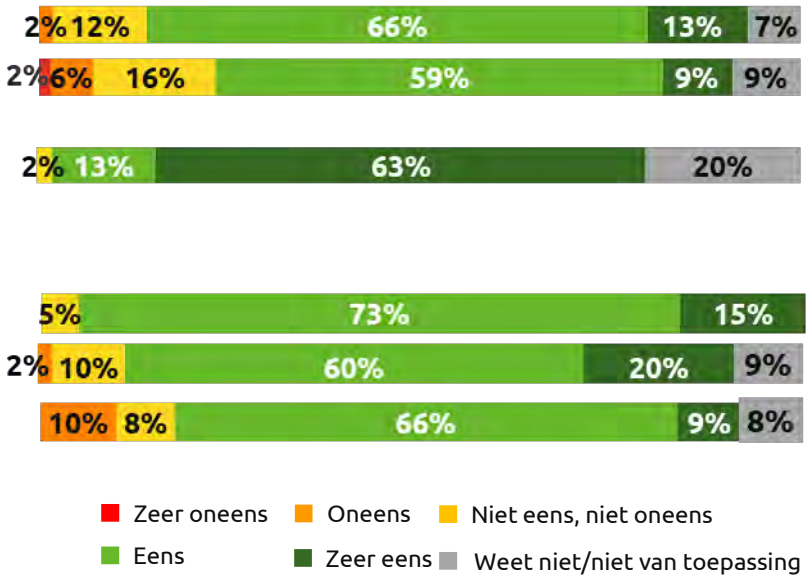

*Aan iedereen die heeft aangegeven van de Donorwet en registratie gehoord te hebben is gevraagd of zij deze duidelijk vonden. Hierdoor is de n relatief laag en zijn de cijfers in de rechter figuur indicatief

Raadpleeg hier de tabellen

Een kwart heeft weinig tot niets gehoord over de Donorwet en ‘geen bezwaar’-registratie

Hoewel de meningen verdeeld zijn, zien we dat ruim een kwart aangeeft weinig tot niets over de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie te hebben gehoord (27%). 38% is het hier niet mee eens.

Een kleine groep van 11% vindt het lastig om informatie over de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie te vinden. Ruim twee op de vijf (43%) geeft aan hier geen moeite mee te hebben (gehad).

- Lager opgeleiden vinden het wat vaker lastig om informatie over de Donorwet en ‘geen bezwaar’-registratie te vinden ((zeer) eens: 15% vs. 11% gemiddeld).
- Ditzelfde geldt voor Nederlanders met een niet-Westerse migratieachtergrond ((zeer) eens: 19% vs. 11% gemiddeld).
- Ook mensen in de groep ‘ontwijkers’ geven vaker aan dat ze het lastig vonden om informatie over de Donorwet en ‘geen bezwaar’-registratie te vinden ((zeer) eens: 18% vs. 11% gemiddeld).

In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling over de communicatie rondom de Donorwet en de ‘geen bezwaar’-registratie?
(Basis – allen ‘geen bezwaar’, n=1.010)

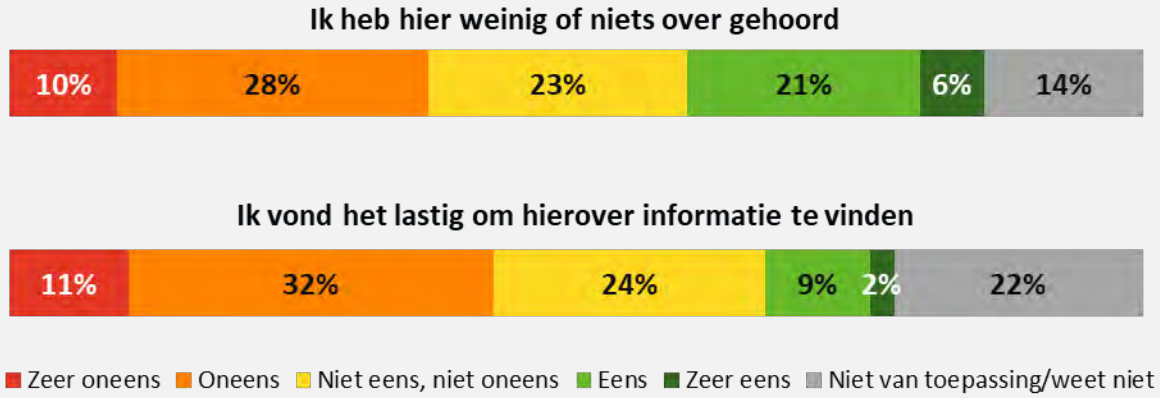

Raadpleeg hier de tabellen

Bewusten: ‘geen bezwaar’ is bewuste en passende keuze
Onbewusten: ‘geen bezwaar’ is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past ‘geen bezwaar’ niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Grootste behoefte aan informatie over hoe orgaandonatie werkt

De meesten noemen geen onderwerpen rondom orgaandonatie of registratie waarover men meer zou willen weten. Degenen die wel meer willen weten, zijn het vaakst benieuwd naar informatie over hoe orgaandonatie in zijn werkt gaat (18%) en hoe donatie werkt als je ziek bent of medicatie gebruikt (15%).

- We zien dat de informatiebehoefte rondom hoe orgaandonatie werkt het hoogst is onder jongeren tussen de 18 en 24 jaar (25% vs. 18%). 65+'ers hebben juist minder vaak behoefte aan deze informatie (11% vs. 18%).
- Nederlanders met een niet-Westerse migratieachtergrond hebben vaker behoefte aan informatie over donatie in relatie tot geloof (18% vs. 6%) en informatie over donatie bij kinderen van 12 tot 18 jaar (13% vs. 6%).
- In tegenstelling tot andere groepen, willen personen in de groep 'ontwijkers' vaker informatie over hoe zij hun registratie in het Donorregister kunnen aanpassen (15% vs. 10%) en informatie over donatie in relatie tot geloof (11% vs. 6%). Personen in de groep 'bewusten' hebben vaker geen aanvullende informatiebehoefte (54% vs. 40%).

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

Over welke van de volgende onderwerpen ten aanzien van orgaandonatie en/of Donorregistratie had jij graag meer willen weten? (Basis - allen 'geen bezwaar', n=1.010)

Antwoorden "anders, namelijk…"

"In hoeverre nabestaande een doorslaggevende factor kunnen zijn wanneer er 'geen bezwaar' is ingevuld."

"Hoe men beslist of je dood bent of niet meer geholpen kunt worden."

"De inbreng van mijn naasten na mijn dood".

"Of ik zelf mag kiezen wat ik doneer."

"Doneren voor wetenschap en tentoonstelling."

Informatie over orgaandonatie en donorregistratie liefst per brief of e-mail

Men zou het liefst per brief geïnformeerd willen worden over orgaandonatie (50%) en donorregistratie (51%). Ook e-mail wordt relatief frequent genoemd (28%). Tv-spotjes staan op de derde plek (16% en 15%). De voorkeur voor kanalen/middelen verschillen niet als het gaat om deze twee onderwerpen.

Op welke manier zou jij het liefst geïnformeerd willen worden over orgaandonatie?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

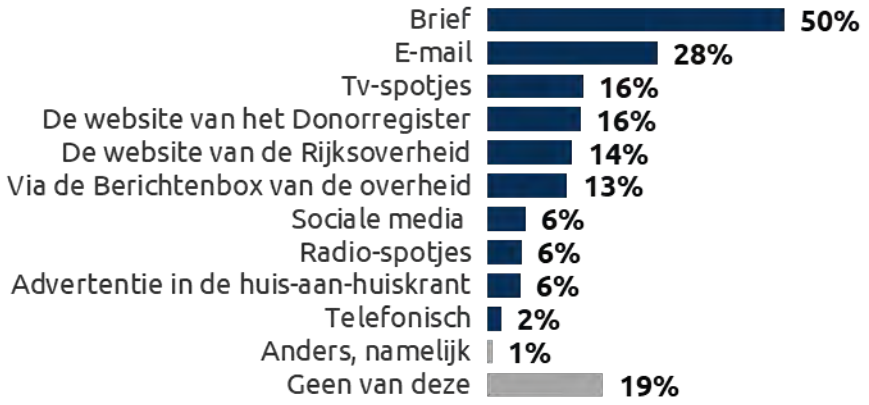

Op welke manier zou jij het liefst geïnformeerd willen worden over donorregistratie?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

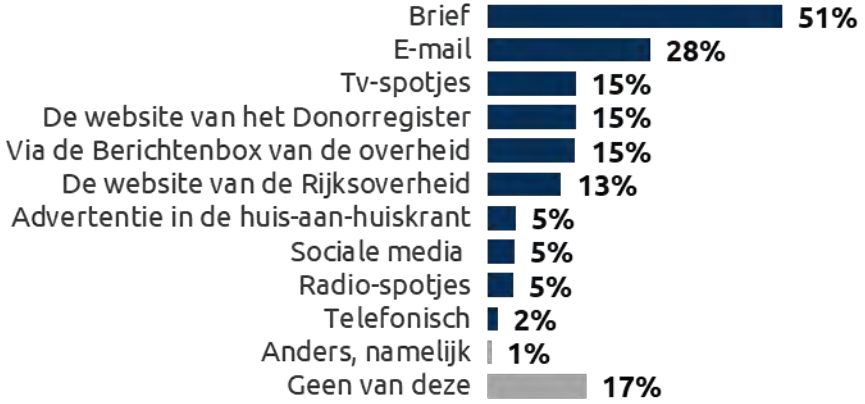

Donorregister en Rijksoverheid aangewezen afzenders voor informatie over orgaandonatie en donorregistratie

- We zien dat vrouwen vaker dan mannen een voorkeur hebben om geïnformeerd te worden vanuit het Donorregister over zowel orgaandonatie (56% vrouwen vs. 42% mannen) als donorregistratie (59% vs. 45%). Zij worden ook vaker liever over donorregistratie geïnformeerd vanuit het ministerie van VWS (27% vs. 21% van de mannen).
- Jongeren tussen de 18 en 24 jaar hebben over het algemeen vaker dan andere leeftijdsgroepen een voorkeur om geïnformeerd te worden vanuit de Rijksoverheid over zowel orgaandonatie (63% vs. 48%) als donorregistratie (62% vs. 49%). Ditzelfde geldt voor informatie vanuit het Donorregister over zowel orgaandonatie (59% vs. 48%) als donorregistratie (66% vs. 51%).
- Personen in de groep 'ontwijkers' hebben vaker een voorkeur om geïnformeerd te worden vanuit een onafhankelijk instituut over zowel orgaandonatie (21% vs. 12%) als donorregistratie (22% vs. 12%). Ook personen die weinig vertrouwen hebben in de overheid hebben vaker een voorkeur om geïnformeerd te worden vanuit een onafhankelijk instituut over zowel orgaandonatie (22% vs. 12%) als donorregistratie (25% vs. 12%).

Vanuit welke afzender zou je het liefst geïnformeerd willen worden over orgaandonatie?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

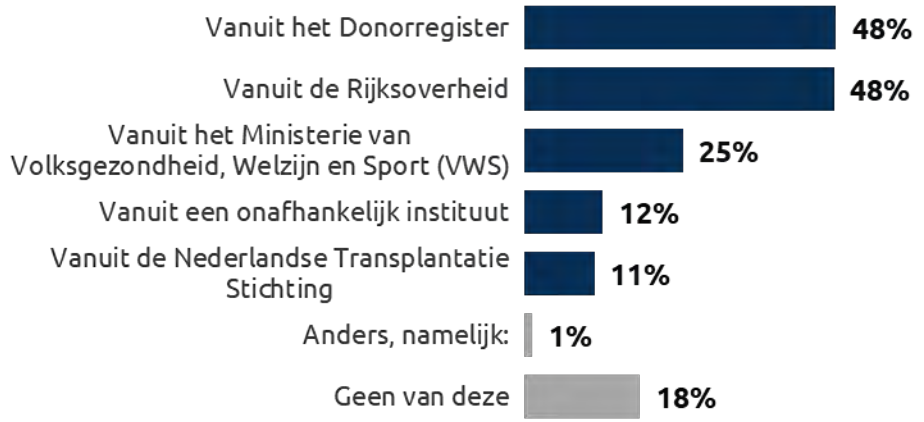

Vanuit welke afzender zou je het liefst geïnformeerd willen worden over donorregistratie?
(Basis – allen 'geen bezwaar', n=1.010)

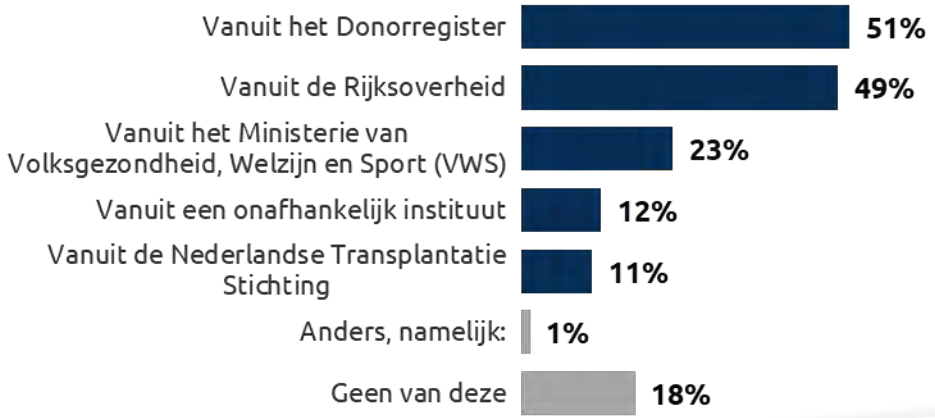

Bewusten: 'geen bezwaar' is bewuste en passende keuze
Onbewusten: 'geen bezwaar' is onbewust maar passend
Ontwijkers: bij nader indien past 'geen bezwaar' niet
Twijfelaars: twijfelt over juiste keuze

H1.3 Impact van informatiebegrip

Impact van informatiebegrip (1/2)

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat personen die moeite hebben met het begrijpen van informatie over gezondheid, informatie vanuit de overheid en/of moeite hebben met lezen en schrijven, op een aantal onderwerpen significant sterk afwijken van personen die hier minder moeite mee hebben. Op deze en de volgende pagina worden daarom de belangrijkste resultaten met betrekking tot deze groep weergegeven.

Over het algemeen zien we dat personen die moeite hebben met het begrijpen van informatie vaker:

- Moeite hebben met het maken van een keuze over donorregistratie ((zeer) eens: 56% vs. 41%).
- Niet wisten dat ze al een keuze hadden moeten doorgeven ((zeer) eens: 29% vs. 12%).
- Niet goed begrijpen wat hun keuzemogelijkheden zijn ((zeer) eens: 25% vs. 9%).
- Niet goed begrijpen hoe zij hun keuze kunnen doorgeven ((zeer) eens: 22% vs. 9%).

Was jij er voor dit onderzoek ook al van op de hoogte dat als je zelf geen keuze vastlegt in het Donorregister, je sinds juli 2021 geregistreerd staat met 'geen bezwaar'?
(Basis – heeft moeite met informatie begrijpen, n=257)

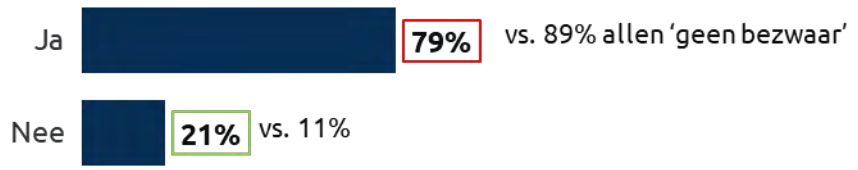

Jij staat op dit moment geregistreerd met 'geen bezwaar'. Nu je dit leest, past de 'geen bezwaar'-registratie dan bij jouw wens?
(Basis – heeft moeite met informatie begrijpen, n=257)

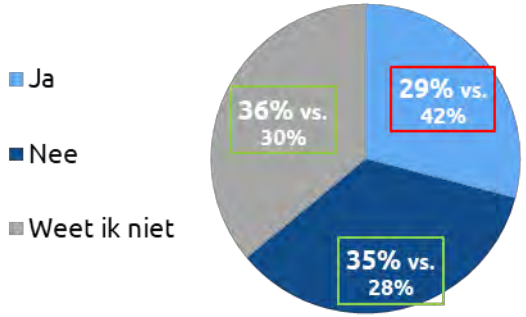

Impact van informatiebegrip (2/2)

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken *(% zeer eens + eens)* *Alle gegevens in deze tabel wijken significant af van de rest*	Moeiten begrijpen informatie	Allen 'geen bezwaar'
Vastleggen voelt als een definitieve keuze	65%	51%
Ik zie er tegenop om een keuze vast te leggen in het Donorregister	46%	31%
Informatie vanuit de overheid roept automatisch afkeer bij mij op	35%	18%

Wat vind jij ervan dat iedereen die niets doorgeeft, nu geregistreerd staat met 'geen bezwaar'?
(Basis – heeft moeite met informatie begrijpen, n=257)

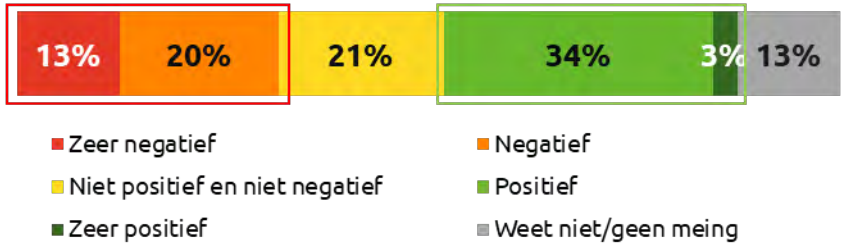

Verdeling per groep 'geen bezwaar' van personen die moeite hebben met het begrijpen van informatie

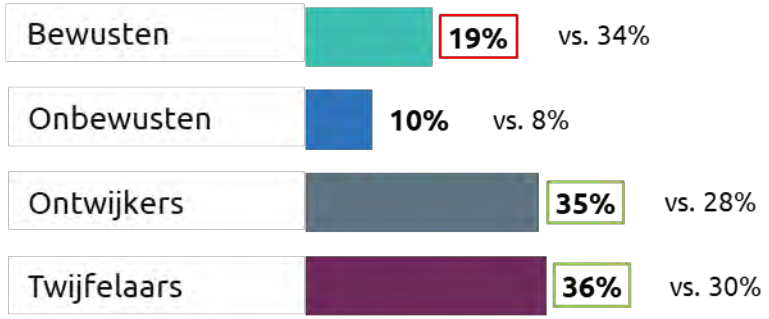

H2. Resultaten kwalitatieve fase ‘geen bezwaar’-groep

Methode en opzet – kwalitatieve fase

Single interviews

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van single interviews. Motivaction heeft op 22 en 23 november 2021 in totaal twaalf interviews uitgevoerd van elk 45 minuten. De interviews zijn via Microsoft Teams afgenomen. Bij het project betrokken medewerkers van het Ministerie van Volksgezondheid, Sport en Welzijn en het Ministerie van Algemene Zaken hebben de interviews gevolgd via Microsoft Teams.

Deelnemers

De onderzoeksdoelgroep bestond uit burgers die met ‘geen bezwaar’ geregistreerd staan in het Donorregister. Daarnaast is rekening gehouden met de volgende selectiecriteria:

- Allen hebben wel of niet een bewuste keuze gemaakt voor geen bezwaar
- Allen zijn het oneens met de consequenties die hun keuze met zich meebrengt
- Spreiding over geslacht
- Spreiding over leeftijd

Toonmateriaal

Tijdens het onderzoek is een tekst voorgelegd over de inhoud van een 'geen bezwaar'-registratie. Deze tekst luidde als volgt:

Een 'geen bezwaar'-registratie betekent wettelijk gezien dat er toestemming is voor orgaandonatie. Familieleden moeten in principe accepteren dat hun naaste geen bezwaar had tegen doneren van organen of weefsels. Een arts zal met de familie de orgaandonatie wel altijd bespreken. Als de familie kan aantonen dat hun naaste geen orgaandonor wilde zijn, gaat de orgaandonatie niet door.

Conclusies

Uit de resultaten van de interviews kunnen een aantal conclusies worden getrokken:

- Een gebrek aan urgentie is één van de factoren die ertoe leiden dat deze burgers geen bewuste keuze invullen in het Donorregister. Men schuift de keuze voor zich uit. Daarnaast zien we ook dat deze burgers het wel prettig vinden dat ze een eigen keuze uit de weg kunnen gaan en de verantwoordelijkheid voor de keuze elders neer kunnen leggen, waaronder familie of bij de overheid. Wat tenslotte opvalt is dat donorregistratie geen onderwerp van gesprek is met familieleden. Men vindt het onderwerp te zwaar en vermijdt het liever in gesprekken met naasten.
- De kennis over de Donorwet is onvoldoende op detailniveau. Deze burgers weten dat er sinds 2020 een aangepaste Donorwet geldt en ze weten ook dat niets doen betekent dat ze met *geen bezwaar* in het Donorregister komen te staan. Echter, de verschillende registratieopties zijn voor de meesten deels onbekend. Ze komen niet verder dan *ja* of *nee*. Daarnaast zijn ze ook niet op de hoogte van de consequenties van *geen bezwaar*. Met name waar het gaat om de rol van de familie. Men gaat ervanuit dat de familie het laatste woord heeft bij orgaandonatie.
- De confrontatie met de daadwerkelijk rol van de familie bij een geen bezwaar registratie zet vrijwel iedereen aan het denken.
    - Voor veel deelnemers is het aanleiding om de eigen registratie in het Donorregister te heroverwegen. Belangrijkste argument hiervoor is dat zij de eigen familie niet willen belasten met de op dat moment emotionele keuze en met het zoeken naar argumenten om de orgaandonatie tegen te houden. Men voelt zich bezwaard.
    - Voor een aantal deelnemers is het ook aanleiding om alsnog het gesprek aan te gaan met familie over de wederzijdse keuzes. Wederom met als doel het ontlasten van de familie.
- Meer informatie over de consequenties van *geen bezwaar* is gewenst. Respondenten hebben het idee dat ze ondanks de uitgebreide overheidscampagne nog te weinig weten over de consequenties voor de keuze voor *geen bezwaar*.

H2.1 Resultaten single interviews ‘geen bezwaar’-groep

Het kennisniveau van de verschillende aspecten van de Donorwet is laag

motivaction insights and strategy

Keuze ‘geen bezwaar’ veelal bekend, maar de consequenties minder goed

- De met ‘geen bezwaar’-geregistreerde deelnemers weten over het algemeen dat er een verandering heeft plaatsgevonden in de Donorwet. Bijna iedereen is ervan op de hoogte dat geen actieve registratie betekent dat men met ‘geen bezwaar’ in het Donorregister geregistreerd wordt.
- De meerderheid is overigens niet exact op de hoogte van de ingangsdatum. Zo weten ze niet wanneer, en in een enkel geval of de wet al, is ingegaan.
- In eerste instantie geven de deelnemers aan geen verdere vragen of onduidelijkheden te hebben met betrekking tot de Donorwet.
- De consequenties van ‘geen bezwaar’ zijn echter voor de meesten onduidelijk. Zo denkt een aantal deelnemers dat de familie alsnog de definitieve beslissing over wel of niet doneren maakt en een enkeling denkt dat als zij zelf niets invullen ze alsnog niet geregistreerd staan in het Donorregister (op deze pagina worden de consequenties uitgebreider besproken).

De verschillende keuzemogelijkheden zijn niet allemaal bekend

- De keuzemogelijkheden zijn niet allemaal bekend onder de deelnemers. Ze gaan ervan uit dat er zowel een ‘Ja’- als ‘Nee’-optie zal zijn, maar deelnemers geven toe niet op de hoogte te zijn van eventuele andere keuzemogelijkheden.
- De andere mogelijkheden, partner/familie of een specifiek persoon, zijn dan ook nieuw voor de deelnemers. Zij wisten niet dat deze opties ook tot de mogelijkheden behoorden.
- Veel deelnemers zijn benieuwd of er ook een keuze is in welke organen en weefsels gedoneerd kunnen worden. Ze weten nu niet of dit tot de mogelijkheden behoort.

Quotes:

> *Eerst vulden alleen mensen het in die wilden doneren en dan kreeg je zo’n papiertje. Dat is nu anders. Als je niks opgeeft word je donor volgens mij.*

> *Ja het is veranderd in de zin dat je nu wel donor bent als je niks doet. Dan sta je erin met ‘geen bezwaar’ dacht ik. Of ik geregistreerd sta in het Donorregister? Nee denk het niet, ik heb niks ingevuld.*

> *Het lijkt me logisch dat je ja of nee kan zeggen. Meer verwacht ik niet eigenlijk.*

Gebrek aan urgentie zorgt ervoor dat er geen bewuste keuze wordt ingevuld

De meest genoemde redenen om nog geen actieve registratie in het Donorregister door te voeren zijn:

Meest genoemd

- **Er geen urgentie voor voelen**: de deelnemers hebben het gevoel dat het een “ver-van-hun-bedshow” is. Ze zijn jong en/of voelen zich gezond en hebben het idee dat hen op de korte termijn niks zal overkomen.
- **Er nog niet aan toegekomen zijn**: de brief ligt al even op de stapel maar is door drukte vergeten of er zijn persoonlijke omstandigheden waardoor de respondent nog geen actie heeft ondernomen.
- **Er geen zin in hebben om ermee bezig te zijn**: de deelnemers zien het als een vervelend administratief klusje of schuiven het voor zich uit omdat ze het geen prettig onderwerp vinden. Ze zijn liever niet bewust met de dood bezig.
- **De uiteindelijke beslissing ligt bij de familie**: een deel denkt dat de familie bij ‘geen bezwaar’ alsnog ervoor kan kiezen om voor of tegen de orgaandonatie te stemmen.
- **Er nog niet over uit zijn**: een klein deel van de deelnemers geeft aan nog niet precies te weten met welke keuze ze in het Donorregister willen staan. Hoewel ze weten dat het invullen zelf weinig tijd in beslag neemt, willen ze zich wel verdiepen in de voor- en tegenargumenten. Ze verwachten dat dit wel enige tijd zal kosten.
- **Tevreden zijn met de ‘geen bezwaar’-keuze**: een enkeling staat achter de 'geen bezwaar'-keuze. Voor hen zijn de keuzes ‘Ja’ en ‘geen bezwaar’ hetzelfde.

Minder vaak genoemd

Quotes:

> *Ik heb nu wel even wat anders aan mijn hoofd. Ik weet dat ik het moet doen, maar eerst wil ik even de problemen met mijn zoon en zijn school oplossen.*

> *Ik heb altijd het gevoel dat ik heel oud ga worden. Ik ben nu pas 50, dus het is voor mij voorlopig nog niet noodzakelijk. Ik voel me gezond.*

> *Uiteindelijk beslist mijn familie of het doorgaat of niet. Dat vind ik prettig en sowieso ben ik er dan niet meer.*

> *Ik heb eerlijk gezegd geen zin om erover na te denken. Ik wil niet denken aan de dood en wat er daarna gebeurt. Ik word daar een beetje treurig van.*

De consequenties van ‘geen bezwaar’ zijn onduidelijk (1/2)

motivaction insights and strategy

De dominante gedachte is dat de familie de laatste zeggenschap heeft over orgaandonatie

- De uitwerking van een 'geen bezwaar'-registratie is voor velen onduidelijk. De meerderheid denkt dat ‘geen bezwaar’ geen harde ‘ja’ is, maar dat nabestaanden mogen beslissen bij overlijden. De deelnemers hebben het idee dat er eerst een gesprek plaatsvindt met de familie. Ze hebben dan vaak het gevoel dat zo’n beslissing nog alle kanten op kan gaan: zowel ‘ja’ als ‘nee’ is dan nog mogelijk.
- In eerste instantie vinden de deelnemers het prettig dat de familie op zo’n moment mag beslissen. Op het moment dat ze zich realiseren wat deze beslissing inhoudt en welke impact dat kan hebben op de nabestaanden komen ze er echter op terug. Ze realiseren zich dat het niet prettig is voor nabestaanden om zo’n moeilijke beslissing te maken ten tijde van groot verdriet. Dit zet ze aan het denken.
- De deelnemers weten niet hoe het proces van orgaandonatie verloopt. Zo weten ze bijvoorbeeld niet wanneer de organen uit het lichaam worden gehaald en vraagt een enkeling zich af of het proces wel zuiver verloopt.

Quotes:

> *Ik denk dat ze eerst mijn familie gaan inlichten en dat de arts dan vraagt wat zij willen.*

> *Ik denk dat het goed is dat mijn familie er dan over kan beslissen. Ik ben er toch niet meer, dus ik heb niks meer te willen. Zij kunnen dan zelf bepalen of ik bijvoorbeeld nog ‘heel’ in de kist lig of dat ze dat een naar idee vinden.*

> *Nu ik dit zo zeg realiseer ik me eigenlijk dat het een hele moeilijke beslissing is. Op zo’n moment ben je intens verdrietig en moet je een hele begrafenis regelen. Dit komt er dan ook nog bij en het is niet een beslissing die je zomaar maakt.*

> *Dat hele orgaandonatie is mij onduidelijk. Wat als er geen ontvanger is voor mijn orgaan, wat doen ze er dan mee? En ergens heb ik toch dat beeld in mijn hoofd dat als je nog niet volledig dood bent ze toch je organen pakken.*

De consequenties van ‘geen bezwaar’ zijn onduidelijk (2/2)

motivaction insights and strategy

Het aantonen van geen orgaandonor willen zijn, verbaasd men en roept vragen op

- De uitleg over de 'geen bezwaar'-registratie (zie toonmateriaal) verrast de deelnemers in negatieve zin. Deelnemers wisten niet dat ‘geen bezwaar’ wel degelijk een harde ‘ja’ inhoudt. De deelnemers gingen ervan uit dat voor hun familie alle opties nog open lagen. Het gegeven dat de familie een orgaandonatie alleen kan voorkomen als ze kunnen aantonen dat hun naaste geen orgaandonor wilde zijn is nieuw.
- Het door de familie kunnen aantonen dat een naaste geen orgaandonor wilde zijn roept veel vragen op. De deelnemers willen weten hoe dit precies werkt, omdat ze niet weten hoe dat dan aangetoond zou moeten worden. Ze krijgen nu het idee dat er bewijs moet zijn, iets zwart op wit.
    - Enkele deelnemers zijn daarom geneigd iets vast te gaan leggen waardoor hun naasten bewijs hebben, zoals een sms of brief. Ze realiseren zich momenteel niet dat indien ze geen donor willen zijn, zij zelf hun registratie in het Donorregister kunnen aanpassen naar 'Nee' waardoor het voor iedereen direct duidelijk is vastgelegd.

Uitleg over ‘geen bezwaar’ kan aanzetten tot actie

Het lezen van de uitleg over ‘geen bezwaar’ en de ontdekking dat ‘geen bezwaar’ daadwerkelijk een ‘Ja, tenzij’ impliceert zet de deelnemers aan het denken. De urgentie om een keuze te registreren lijkt hierdoor toe te nemen, vooral voor de deelnemers die liever niet willen doneren of het nog niet helemaal weten.

Quotes:

> *Oh, je familie beslist dus niet, maar het is eigenlijk gewoon een ja?*

> *Ik vraag me af wat goed bewijs hiervoor is. Moet het echt zwart op wit staan? Ik denk het eigenlijk wel, want anders wordt het zo’n welles nietes discussie.*

> *Ik wist niet dat het zo ging. Nu moet ik wel echt actie ondernemen. Ik stuur gelijk een smsje naar mijn familie, dan hebben ze dat alvast.*

Gesprekken over keuzes met betrekking tot orgaandonatie blijven uit onder de doelgroep

- De meeste deelnemers hebben bij hun nabestaanden niet kenbaar gemaakt of ze wel of geen orgaandonor willen zijn. Andersom weten ze vaak ook niet wat de keuzes of wensen van hun nabestaanden zijn.
- Er zijn verschillende redenen om het gesprek niet te starten: ze vinden het geen ‘gezellig’ onderwerp, ze vinden het niet prettig om het over de dood te hebben of het is niet eerder in ze op gekomen om het erover te hebben.
- De met 'geen bezwaar'-geregistreerden lijken zich in eerste instantie niet te realiseren dat het voor de familie moeilijk is een knoop door te hakken zonder te weten wat de wensen van de overledene zijn. Door over het onderwerp te praten staan ze hier meer bij stil en komen ze vaak tot de conclusie dat het belangrijk is om met familie de wederzijdse wensen door te spreken.

Quotes:

> *Dit zijn geen onderwerpen die je zo even aansnijdt tijdens het eten. Het is niet echt gezellig. Maar je kan het er best even over hebben tijdens een wandelingetje.*

> *Ik werk in het ziekenhuis, dus dan zou je verwachten dat het geen moeilijk onderwerp is. We zien het allemaal wel eens gebeuren. Maar het komt er gewoon niet van. Ik denk er niet aan.*

> *Het is belangrijk om te weten van elkaar. Dat realiseer ik me nu. Net zoals het belangrijk is om te weten of iemand gecremeerd of begraven wil worden.*

Meer informatie over ‘geen bezwaar’ en de verschillende keuzes is gewenst

- De meeste deelnemers hebben het gevoel dat de overheid er veel aan gedaan heeft om de burgers te informeren over de Donorwet. Veel deelnemers hebben iets gehoord of gezien: een (radio) commercial, een brief of print-uiting. Wel geven ze aan hier weinig mee te hebben gedaan: ze zappen weg tijdens het reclameblok of ze hebben de brief ongeopend weggegooid. Slechts een enkeling geeft aan niks gezien, ontvangen of gehoord te hebben.
- Desalniettemin krijgen deelnemers lopende het gesprek meer behoefte aan informatie. Ze willen meer weten over de verschillende keuzes die men kan invullen in het Donorregister, wat ‘geen bezwaar’ daadwerkelijk inhoudt en in mindere mate ook hoe het proces van orgaandonatie eruit ziet.
- Daarnaast is er vanuit de doelgroep behoefte aan een herinnering. Ze geven aan dat de informatie over het Donorregister is weggezakt of dat ze het vergeten zijn.
- De kanalen die door de deelnemers worden genoemd waar de overheid hen kan bereiken zijn veelal standaard: radio, tv, social media en kranten.
    - Een deel van de deelnemers geeft aan weinig tv te kijken of te zappen bij de commercials. Zij verwachten de boodschap eerder te zullen oppikken via de radio, de krant of social media.
- De overheid als afzender wordt in de meeste gevallen gezien als een logische partij. Het beleid wordt immers uitgevoerd door de overheid. Hoewel het vertrouwen in de overheid niet bij alle deelnemers even hoog is, weten zij ook niet wie of wat hier anders over zou kunnen communiceren.
    - Een enkeling ziet liever een meer ‘onafhankelijke afzender’, zoals medici.

Quotes:

> *Ik denk wel dat de overheid veel heeft gedaan. Ik heb wel het een en ander gezien, wel maar deels hoor, want ik zap altijd weg.*

> *Ik denk wel dat het goed is als ze je er weer even aan herinneren. Zo van: ‘heb je er nog aan gedacht om het in te vullen, anders geef je toestemming’.*

> *Zij hebben dat beleid gemaakt, dus ergens denk je dan toch een beetje van dat de overheid gebaat is bij meer orgaandonoren. Daarom zie ik ze niet helemaal als onafhankelijk. Ik zou het dan liever van mensen horen die in het ziekenhuis werken. Die ermee te maken hebben in de praktijk.*

Bijlagen

Bijlage | Representativiteit van de online steekproef

Uit de resultaten van dit online onderzoek komt naar voren dat 13% geen keuze heeft doorgegeven aan het Donorregister en daarmee geregistreerd staat met 'geen bezwaar'. Dit komt niet overeen met 25% 'geen bezwaar'-registraties in het Donorregister. We benoemen daarbij 3 aannemelijke verklaringen voor het verschil tussen de steekproef in dit onderzoek en de populatie (de Nederlandse bevolking) en wijzen erop dat het online onderzoek daarmee niet geheel representatief is voor de totale Nederlandse bevolking.

1) Hoewel de steekproef van het onderzoek representatief is voor opleiding, leeftijd, geslacht, regio (Nielsen), sociaal milieu (Mentality), combinaties tussen deze kenmerken en migratie-achtergrond, geldt voor sommige groepen dat zij ondervertegenwoordigd of helemaal niet vertegenwoordigd zijn in dit online onderzoek. Dit geldt met name voor Nederlanders die de Nederlandse taal niet beheersen en/of niet digitaal vaardig zijn. Het is daarom belangrijk om zich bij het lezen en interpreteren van de resultaten van dit deel van het onderzoek te realiseren dat ze betrekking hebben op Nederlanders die enigszins overweg kunnen met een computer, tablet of smartphone en die de Nederlandse taal voldoende beheersen om deel te nemen aan een online panel. Het verschil in omvang van de 'geen bezwaar'-doelgroep in het Donorregister en in deze steekproef is een sterke aanwijzing dat het aandeel met 'geen bezwaar'-geregistreerden veel groter zal zijn onder de groepen die ondervertegenwoordigd zijn in dit onderzoek.
2. In de werving van deelnemers aan het StemPunt-Panel besteden we bewust extra aandacht aan groepen die doorgaans minder bereid of geneigd zijn deel te nemen aan onderzoekspanels. In onze steekproeftrekking kiezen we ervoor om groepen met een lagere responsgeneigdheid te 'oversamplen'. Dit leidt tot een lagere responsrate (de verhouding tussen het aantal genodigden en het aantal werkelijke deelnemers), maar zorgt er wel voor dat deze groepen beter vertegenwoordigd zijn in het onderzoek. Toch kan het zijn dat juist de mensen die geen lid willen worden van een online panel (minder geneigd zijn hun mening in onderzoek te delen, of in zijn geheel geen gegevens willen delen), ook minder geneigd zijn om hun mening/keuze ten aanzien van orgaandonatie vast te leggen in het Donorregister, of dat nu online of per brief doorgegeven kan worden. Het is aannemelijk dat Nederlanders die geen (mogelijk privacygevoelige) gegevens willen delen, net als minder (digi)taalvaardige Nederlanders, ondervertegenwoordigd zijn in het onderzoek.
3. Ten slotte kan het verschil in de omvang van de 'geen bezwaar'-groep in de steekproef en populatie ook enigszins vertekend worden door verschillen tussen zelfgerapporteerd gedrag of herinnering en werkelijke situatie (feitelijk gedrag). Zo kan het zijn dat mensen zich niet goed herinneren of ze al eerder als donor geregistreerd stonden. Of dat ze niet helemaal zeker weten of ze hun keuze echt hebben doorgegeven, maar toch aangeven dat ze dat wel hebben gedaan (een meer sociaal wenselijk antwoord).

Tabellen | Toegankelijke resultaten

Bijlage | Tabellen groep Bewusten

Geslacht	Percentage
Man	59%
Vrouw	41%

Leeftijd	Percentage
18 t/m 24 jaar	14%
25 t/m 34 jaar	10%
35 t/m 44 jaar	14%
45 t/m 54 jaar	18%
55 t/m 64 jaar	18%
65 t/m 70 jaar	26%

Opleiding	Percentage
Laag	16%
Midden	56%
Hoog	28%

Etniciteit	Percentage
Autochtoon	80%
Westers	11%
Niet-Westers	9%

Leefsituatie	Percentage
Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	19%
Samenwonend	10%
Getrouwd	50%
Thuiswonend bij ouders/familie	14%
Woongroep/studentenhuis	1%
Onbekend	5%

Ga terug naar de hoofdpagina

Bijlage | Tabellen groep Onbewusten

Geslacht	Percentage
Man	51%
Vrouw	49%

Leeftijd	Percentage
18 t/m 24 jaar	3%
25 t/m 34 jaar	8%
35 t/m 44 jaar	25%
45 t/m 54 jaar	18%
55 t/m 64 jaar	20%
65 t/m 70 jaar	26%

Opleiding	Percentage
Laag	17%
Midden	49%
Hoog	34%

Etniciteit	Percentage
Autochtoon	83%
Westers	6%
Niet-Westers	11%

Leefsituatie	Percentage
Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	23%
Samenwonend	13%
Getrouwd	53%
Thuiswonend bij ouders/familie	1%
Woongroep/studentenhuis	3%
Onbekend	8%

Ga terug naar de hoofdpagina

Bijlage | Tabellen groep Ontwijkers

Geslacht	Percentage
Man	52%
Vrouw	48%

Leeftijd	Percentage
18 t/m 24 jaar	16%
25 t/m 34 jaar	13%
35 t/m 44 jaar	19%
45 t/m 54 jaar	21%
55 t/m 64 jaar	14%
65 t/m 70 jaar	17%

Opleiding	Percentage
Laag	18%
Midden	55%
Hoog	27%

Etniciteit	Percentage
Autochtoon	69%
Westers	12%
Niet-Westers	18%

Leefsituatie	Percentage
Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	19%
Samenwonend	13%
Getrouwd	44%
Thuiswonend bij ouders/familie	13%
Woongroep/studentenhuis	1%
Onbekend	10%

Ga terug naar de hoofdpagina

Bijlage | Tabellen groep Twijfelaars

Geslacht	Percentage
Man	64%
Vrouw	36%

Leeftijd	Percentage
18 t/m 24 jaar	18%
25 t/m 34 jaar	12%
35 t/m 44 jaar	19%
45 t/m 54 jaar	26%
55 t/m 64 jaar	12%
65 t/m 70 jaar	14%

Opleiding	Percentage
Laag	27%
Midden	55%
Hoog	21%

Etniciteit	Percentage
Autochtoon	73%
Westers	10%
Niet-Westers	17%

Leefsituatie	Percentage
Alleenstaand (met/zonder thuiswonende kinderen)	25%
Samenwonend	13%
Getrouwd	34%
Thuiswonend bij ouders/familie	15%
Woongroep/studentenhuis	0%
Onbekend	12%

Ga terug naar de hoofdpagina

Bijlage | Tabellen voor de groep die een keuze heeft doorgegeven

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik kan goed met computers omgaan	2%	5%	21%	46%	26%	1%
Ik heb veel vertrouwen in informatie vanuit de overheid	9%	15%	40%	28%	5%	3%
Ik vind informatie vanuit de overheid vaak lastig te begrijpen	14%	30%	32%	18%	4%	2%
Ik vind het lastig om informatie over gezondheid te begrijpen	24%	40%	24%	8%	3%	2%
Ik heb moeite met lezen en schrijven	65%	23%	6%	4%	2%	1%

Ga terug naar de hooftekst

Bijlage | Tabellen voor de groep die voor 1 juli een keuze heeft doorgegeven

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik kan goed met computers omgaan	1%	4%	23%	46%	26%	1%
Ik heb veel vertrouwen in informatie vanuit de overheid	5%	11%	38%	38%	6%	2%
Ik vind informatie vanuit de overheid vaak lastig te begrijpen	14%	36%	30%	15%	3%	2%
Ik vind het lastig om informatie over gezondheid te begrijpen	27%	43%	22%	6%	1%	1%
Ik heb moeite met lezen en schrijven	70%	21%	5%	3%	1%	1%

Ga terug naar de hooftekst

Bijlage | Tabellen voor de groep die nog geen keuze heeft doorgegeven

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik kan goed met computers omgaan	2%	8%	23%	43%	24%	1%
Ik heb veel vertrouwen in informatie vanuit de overheid	7%	15%	36%	34%	4%	4%
Ik vind informatie vanuit de overheid vaak lastig te begrijpen	12%	32%	32%	18%	4%	2%
Ik vind het lastig om informatie over gezondheid te begrijpen	20%	42%	25%	10%	1%	2%
Ik heb moeite met lezen en schrijven	62%	26%	7%	3%	1%	1%

Ga terug naar de hooftekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik vind het lastig om hier een keuze over te maken	11%	23%	20%	31%	10%	4%
Ik ben er nog niet aan toe gekomen om mijn keuze door te geven	12%	24%	19%	29%	8%	7%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik heb er nog niet goed over nagedacht	13%	23%	24%	30%	5%	4%
Ik wil helemaal geen keuze maken hierover	10%	22%	33%	23%	7%	6%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik heb bewust geen keuze doorgegeven, want mijn naasten mogen beslissen	9%	238%	27%	22%	6%	8%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik wist niet dat ik al een keuze had moeten doorgeven	29%	43%	12%	9%	3%	4%
Ik begrijp niet goed hoe ik mijn keuze kan doorgeven	27%	45%	15%	6%	3%	4%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik begrijp niet goed wat mijn keuzemogelijkheden zijn	27%	44%	15%	7%	2%	5%
Mensen in mijn omgeving staan ook geregistreerd met 'geen bezwaar'	3%	7%	18%	17%	4%	53%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Doorgeven heeft geen nut, want 'geen bezwaar' kom op hetzelfde neer als aangeven dat je donor wilt zijn	5%	18%	23%	35%	9%	10%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Vastleggen voelt als een definitieve keuze	5%	18%	22%	42%	9%	4%
Ik wil niet nadenken over wat er met mijn lichaam gebeurt na mijn dood	9%	23%	27%	30%	7%	5%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik zie er tegenop om een keuze vast te leggen in het Donorregister	10%	32%	24%	25%	6%	4%
Ik wil niet nadenken over wat er met mijn lichaam gebeurt na mijn dood	14%	34%	28%	13%	5%	5%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre denk je dat deze uitspraken kloppen?	Dit klopt volgens mij	Dit klopt volgens mij niet	Ik weet het niet (zeker)
Je kunt je registratie te allen tijde zelf wijzigen wanneer je wilt	78%	4%	18%
Bij geen bezwaar ben je volgens de wet donor (net als bij een 'ja' registratie)	74%	12%	14%
Indien je met 'geen bezwaar' in het donorregister staat, zal een arts met de familie de orgaandonatie bespreken	60%	10%	30%
Bij een 'geen bezwaar' registratie moeten familieleden in principe accepteren dat hun naaste geen bezwaar had tegen doneren van organen of weefsels	59%	18%	23%
Twijfels of bezwaren van naasten worden besproken met de arts (net als bij een 'ja' registratie)	51%	10%	39%
Wanneer je bij overlijden donor kunt zijn, worden naasten geïnformeerd dat jij geregistreerd staat met 'geen bezwaar', maar in principe hebben zij geen inspraak	44%	26%	30%
Geregistreerd staan met 'geen bezwaar' is hetzelfde als in het Donorregister aangeven dat jouw naasten mogen beslissen	33%	44%	23%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

Met wie van jouw naaste(n) heb je het gehad over jouw wensen?	Ja	Nee	Niet van toepassing
Mijn partner	75%	13%	12%
Mijn kind(eren)	34%	43%	23%
Mijn ouder(s)	26%	52%	22%
Andere familieleden	13%	74%	13%
Mijn vrienden	22%	67%	11%
Mijn collega's	9%	70%	22%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre vond je de communicatie rondom de Donorwet en de 'geen bezwaar'-registratie via de volgende kanalen duidelijk?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik vond de informatie van tv-spotjes duidelijk	0%	2%	12%	66%	13%	7%
Ik vond de brieven van de overheid duidelijk	2%	6%	16%	59%	9%	9%
Ik vond de informatie van de radio-spotjes duidelijk	0%	0%	2%	13%	63%	20%
De informatie op de website website van de Rijksoverheid was duidelijk	0%	0%	5%	73%	15%	0%
Ik vond de informatie van de advertentie in de huis-aan-huiskrant duidelijk	0%	2%	10%	60%	20%	9%
De informatie op de website van het Donorregister was duidelijk	0%	10%	8%	66%	9%	8%

Ga terug naar de hoofdtekst

Bijlage | Tabellen

In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling over de communicatie rondom de Donorwet en de 'geen bezwaar'-registratie?	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens	Weet niet
Ik heb hier weinig of niets over gehoord	10%	28%	23%	21%	6%	14%
Ik vond het lastig om hierover informatie te vinden	11%	32%	24%	9%	2%	22%

Ga terug naar de hoofdtekst

Wij verminderen onze footprint

Motivaction is ISO 14001-gecertificeerd

Motivaction gebruikt energiezuinige auto’s

Motivaction gebruikt groene stroom

Motivaction gebruikt uitsluitend papier met een FSC-label

Auteursrecht

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage - anders dan integrale publicatie - is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Beeldmateriaal

Motivaction heeft datgene gedaan wat redelijkerwijs van ons verwacht kan worden om de rechthebbenden op beeldmateriaal te achterhalen. Mocht u desondanks menen recht te kunnen doen gelden op gebruikt beeldmateriaal, neem dan contact op met Motivaction.

Pers- en publicatiebeleid

Het vermelden van de naam van Motivaction in persberichten en/of andere publicaties over door Motivaction uitgevoerd onderzoek is gebonden aan een aantal voorwaarden, zoals vastgelegd in ons Pers- en publicatiebeleid.

Motivaction International B.V.

Marnixkade 109F
1015ZL Amsterdam

Postbus 15262
1001MG Amsterdam

020 589 83 83

info@motivaction.nl

www.motivaction.nl

Weet wat mensen drijft.

motivaction
insights and strategy